

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta sekä Valtiokonttorista annetun lain 2 §:n muuttamisesta ja tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta. Laki on välttämätön Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanemiseksi. Laissa säädettäisiin elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta vastaavista kansallisista viranomaisista ja niiden tehtävistä sekä viranomaisten tiedonsaanti- ja tarkastusoikeuksista. Laki sisältäisi myös eräitä erityisiä tuen myöntämisen ja maksamisen rajoituksia.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi muutettaviksi Valtiokonttorista annettua lakia sekä väliaikaisesti tulotietojärjestelmästä annettua lakia.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.6.2022.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö.....	5
3 Nykytila ja sen arviointi.....	11
3.1 EU:n elpymis- ja palautumistukiväline.....	11
3.2 Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä.....	12
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	13
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	13
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	13
5 Lausuntopalaute.....	16
5.1 Laki Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta	16
5.2 Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.....	19
6 Säännöskohtaiset perustelut.....	19
6.1 Laki Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta	19
6.2 Laki tulotietojärjestelmästä	37
6.3 Laki valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta.....	37
7 Lakia alemman asteinen sääntely	38
8 Voimaantulo	39
9 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	39
LAKIEHDOTUKSET	43
1. Laki Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta	43
2. Laki valtiokonttorista annetun lain 2 §:n muuttamisesta	51
3. Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	52
LIITE	53
RINNAKKAISTEKSTIT	53
2. Laki valtiokonttorista annetun lain 2 §:n muuttamisesta	53
3. Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.....	54

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen (Recovery and Resilience Facility) perustamisesta 12.2.2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen ((EU) 2021/241), jäljempänä *elpymis- ja palautumistukivälineasetus* tai *tukivälineasetus*) kansallisen soveltamisen edellyttämät lait. Tukivälinevarojen kansallisesta hallinnointi- ja valvontajärjestelmästä säätäminen on välttämätöntä neuvoston 29.10.2021 hyväksymän ja 3.11.2021 voimaan tulleen Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanemiseksi ja tukivälinevarojen maksamiseksi Suomelle. Nykyisin voimassa olevassa kansallisessa lainsäädännössä ei säädetä kaikista tukivälineasetuksen edellyttämistä vaatimuksista, erityisesti toimivaltaisista viranomaisista ja niiden tehtävistä.

Elpymis- ja palautumistukiväline on osa neuvoston asetuksella EU 2020/2094 hyväksyttyä EU:n elpymisvälinettä (Recovery Instrument ”Next Generation EU; jäljempänä *elpymisvälineasetus*). Elpymis- ja palautumistukivälineen tavoitteena on edistää unionin taloudellista, sosiaalista ja alueellista koheesiota parantamalla jäsenvaltioiden palautumiskykyä ja sopeutumiskykyä sekä lievittää koronapandemian vaikutuksia. Tukivälineen tarkoituksena on vaikuttavan ja merkittävän tuen antaminen kestävien uudistusten ja niihin liittyvien julkisten investointien toteutuksen vauhdittamiseksi jäsenvaltioissa.

1.2 Valmistelu

Esitykseen liittyvän Euroopan unionin sääntelyn valmistelu

Komissio antoi ehdotuksensa EU:n elpymissuunnitelmaksi 27.5.–2.6.2020. Ehdotus sisälsi kaksi tiedonantoa ja 21 lainsäädäntöehdotusta. Lainsäädäntöehdotuksiin sisältyivät muun muassa EU:n elpymisvälinettä koskeva asetusehdotus (COM/2020/441 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM:2020:441:FIN>) ja elpymisvälineeseen sisältyvää elpymis- ja palautumistukivälinettä koskeva asetusehdotus (COM(2020) 408 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0408>).

Komission ehdotuksen mukaan EU:n elpymisväline olisi ollut suuruudeltaan 750 miljardia euroa (vuoden 2018 hinnoin), josta 500 miljardia euroa olisi ollut avustusmuotoista ja loput 250 miljardia euroa lainamuotoista tukea jäsenvaltioille. Elpymis- ja palautumistukivälineen osuus EU:n elpymisvälineestä olisi ollut 560 miljardia euroa, josta 310 miljardia euroa olisi ollut avustuksia ja 210 miljardia euroa lainoja. Elpymisvälineen tuki olisi ollut hyödynnettävissä ja käytettävissä vuoden 2024 loppuun saakka. Elpymisväline olisi rahoitettu poikkeuksellisesti unionin lainanotolla. Lainat olisi katettu vuosina 2028–2058 perittävillä korotetuilla EU:n jäsenmaksuilla ja mahdollisilla tulevilla EU:n uusilla omilla varoilla. Elpymisvälineen varat olisi kohdennettu pääosin uuteen elpymis- ja palautumistukivälineeseen, mutta myös tiettyihin EU:n monivuotisen rahoituskehityksen ohjelmiin ja välineisiin.

Valtioneuvosto antoi EU:n elpymisvälineestä eduskunnalle perustuslain 97 §:n mukaisen selvityksen 4.6.2020 (E 64/2020 vp: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kasittelytiedot-Valtiopaivaasia/Sivut/E_64+2020.aspx). Valtioneuvosto katsoi, ettei komission elpymisvälinettä koskeva ehdotus ollut sellaisenaan hyväksyttävissä. Valtioneuvoston kannan mukaan muun muassa avustusmuotoisen tuen osuutta tuen kokonaismäärästä tuli pyrkiä pienentämään

HE 65/2022 vp

sekä elpymisvälineen voimassaoloaika ja sen rahoittamiseksi otettavien lainojen takaisinmaksuaikaa lyhentämään. Eduskunnan suuri valiokunta ilmoitti lausuntonaan (SuVL 6/2020 vp – E 64/2020 vp, https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Sivut/SuVL_6+2020.aspx) 12.6.2020, ettei sillä ollut asian kyseisessä käsittelyvaiheessa huomautettavaa valtioneuvoston kantaan.

Valtioneuvosto antoi elpymisvälineestä eduskunnalle perustuslain 96 §:n 2 momentin mukaisen kirjelmän 2.7.2020 (https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Documents/SuVL_7+2020.pdf). Kirjelmässä ja sitä koskevissa jatkokirjelmissä tarkennettiin Suomen kantoja ja neuvottelutavoitteita. Eduskunnan suuri valiokunta ilmoitti launnessaan 16.7.2020 (SuVL 7/2020 vp – U 27/2020 vp) yhtyvnsä valtioneuvoston kantaan (https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Documents/SuVL_7+2020.pdf).

Valtioneuvosto antoi elpymis- ja palautumisvälineasetusehdotuksesta eduskunnalle 17.6.2020 valtioneuvoston selvityksen (E 75/2020 vp; <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Liiteasiakirja/Documents/EDK-2020-AK-311181.pdf>), 2.7.2020 valtioneuvoston kirjelmän (U 30/2020 vp) sekä 3.7.2020 ja 30.9.2020 tähän liittyvät jatkokirjelmät (UJ 19/2020 vp – U 30/2020 vp ja UJ 28/2020 vp – U 30/2020 vp; https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kasittelytiedot/Valtiopaivaasia/Sivut/U_30+2020.aspx). Kirjelmän ja 3.7.2020 annetun jatkokirjelmän mukaan komission ehdotus elpymis- ja palautumistukivälineeksi ei sellaisenaan ollut Suomen hyväksyttävissä, vaan muun muassa tukivälineen koon tuli olla pienempi ja voimassaoloaika rajata lyhyemmäksi kuin komission esittämä neljä vuotta. Suuri valiokunta yhtyi valtioneuvoston kantaan 16.7.2020 edellä mainitussa launnessaan SuVL 7/2020 vp.

Elpymis- ja palautumistukivälineen rahoituksesta päätettiin Eurooppa-neuvoston kokouksessa 17.–20.7.2020 osana elpymisvälineen ja monivuotisen rahoituskehyyksen kokonaisuutta. Eurooppa-neuvoston päätelmien (EUCO 10/20; <https://www.consilium.europa.eu/media/45126/210720-euco-final-conclusions-fi.pdf>) mukaan elpymis- ja palautumistukivälineen koko on 672,5 miljardia euroa, josta avustuksia on 312,5 miljardia euroa ja lainoja 360 miljardia euroa vuoden 2018 hinnoin. Oikeudelliset sitoumukset tukivälineestä tulee tehdä vuoden 2023 loppuun mennessä ja maksatukset vuoden 2026 loppuun mennessä.

Hallituksen esityksen valmistelu

Valtiovarainministeriö asetti 21.6.2021 työryhmän (VN/13091/2021) valmistelemaan elpymis- ja palautumistukivälineen hallinto-, valvonta- ja tarkastusjärjestelyä toimikaudeksi 23.6.2021–31.12.2021. Työryhmän toimikautta jatkettiin 22.12.2021 tehdyllä päätöksellä (VN/13091/2021-VM-19) 30.4.2022 saakka. Työryhmän tehtävänä oli valmistella elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanon koordinointiin, seurantaan, maksupyyntöjen valmisteluun, hallintoon ja valvontaan sekä tarkastukseen liittyviä järjestelyitä. Työryhmä asetti 2.11.2021 elpymis- ja palautumissuunnitelman hallinnointia, valvontaa ja tarkastusta koskevaa kansallista toimeenpanolakea valmistelevan alaryhmän (VN/13091/2021-VM-18). Alaryhmän tehtävänä oli tukea työryhmän työtä sekä valmistella elpymis- ja palautumissuunnitelman hallinnointia, valvontaa ja tarkastusta koskeva kansallinen toimeenpanolaki hallituksen esityksen muotoon. Alatyöryhmän jäseninä ovat olleet elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanoon keskeisesti osallistuvat ministeriöt (valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja ympäristöministeriö) ja Valtiokonttori. Työryhmä kokoontui viisi kertaa.

Luonnos hallituksen esitykseksi oli lausuntokierroksella 21.12.2022–1.2.2022. Lausuntoa pyydettiin yhteensä 55 elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnointiin osallistuvalla ministeriöltä, virastolta tai muulta viranomaistaholta: kaikki ministeriöt sekä Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA), Energiavirasto, Innovaatorahoituskeskus Business Finland ja Business Finland Oy, Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom), Maanmittauslaitos, Opetushallitus ja Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus, Suomen Akatemia, Valtiokonttori, Valtiontalouden tarkastusvirasto, Väylävirasto, Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS) sekä ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus) ja kaikki ELY-keskukset ja TE-toimistot. Ahvenanmaan maakunnalta pyydettiin lisäksi lausuntoa 21.3.–25.3.2022.

Lausuntoja annettiin 24 kappaletta. Lausunnon antoivat ministeriöistä ulkoministeriö, oikeusministeriö, sisäministeriö, valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö ja ympäristöministeriö. Puolustusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja valtioneuvoston kanslia ilmoittivat, ettei niillä ole lausuttavaa. Virastoista tai muista viranomaistahoista lausunnon antoivat Ahvenanmaan maakuntahallitus, Innovaatorahoituskeskus Business Finland, Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus, Liikenne- ja viestintävirasto, ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus), Maanmittauslaitos, Opetushallitus, Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Pirkanmaan työ- ja elinkeinotoimisto, Pohjois-Pohjanmaan työ- ja elinkeinotoimisto, Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan sisäisen tarkastuksen jaosto, Suomen Akatemia, Valtiokonttori, Valtiontalouden tarkastusvirasto ja Väylävirasto. Lausuntopyyntö ja saadut lausunnot on julkaistu osoitteessa: <https://vm.fi/hanke?tunnus=VM146:00/2021>.

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

Elpymis- ja palautumistukivälineen tarkoituksena on tarjota jäsenvaltioille merkittävää rahoitustukea julkisiin investointeihin ja uudistuksiin ja siten tukea jäsenvaltioiden talouksien palautumiskykyä ja lieventää COVID-kriisin haitallisia vaikutuksia. Tukivälineen avulla jäsenvaltiot voivat vastata taloudellisiin ja sosiaalisiin haasteisiin, joita COVID-pandemia on entisestään kärjistänyt. Elpymis- ja palautumistukivälineen keskeisenä tavoitteena on vihreän ja digitaalisen siirtymän edellyttämien investointien ja uudistusten tukeminen.

Elpymis- ja palautumistukivälineasetuksen 3 artiklassa säädetään tukivälineen soveltamisalasta ja välineen kuudesta sisällöllisestä pilarista. Pilarit ovat a) vihreä siirtymä; b) digitaalinen muutos; c) älykäs, kestävä ja osallistava kasvu, mukaan lukien taloudellinen yhteenkuuluvuus, työpaikat, tuottavuus, kilpailukyky, tutkimus, kehittäminen ja innovointi, sekä toimivat sisämarkkinat, joilla on vahvoja pk-yrityksiä; d) sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus; e) terveys ja taloudellinen, sosiaalinen ja institutionaalinen palautumiskyky muun muassa kriisivasteen ja kriisivalmiuden parantamiseksi; ja f) seuraavalle sukupolvelle, lapsille ja nuorille, suunnatut toimintapolitiikat, kuten koulutus ja osaaminen.

Asetuksen 4 artiklan mukaan tukivälineen yleisenä tavoitteena on muun muassa edistää COVID-19-kriisin yhteydessä unionin taloudellista, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta parantamalla jäsenvaltioiden palautumiskykyä, kriisivalmiutta, sopeutumiskykyä ja kasvupotentiaalia. Yleisen tavoitteen saavuttamiseksi tukivälineen erityistavoitteena on antaa jäsenvaltioille rahoitustukea niiden elpymis- ja palautumissuunnitelmissa esitettyjen uudistusten ja investointien välitavoitteiden ja tavoitteiden saavuttamiseksi.

Asetuksen 5 artiklassa säädetään tukivälineen horisontaalisista periaatteista. Tukivälineestä myönnettävää tukea ei saa käyttää korvaamaan toistuvia kansallisia talousarviomenoja, paitsi

poikkeustapauksissa, ja sen yhteydessä on noudatettava unionin rahoituksen täydentävyyden periaatetta. Tukivälineestä tuetaan ainoastaan hankkeita, joissa noudatetaan "ei merkittävää haittaa" -periaatetta (do no significant harm, dnsH -periaate). Komissio on antanut tiedonannon (2021/C 58/01) teknisiksi ohjeiksi "ei merkittävää haittaa" -periaatteen soveltamiseksi elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevan asetuksen mukaisesti.

Asetuksen 6 artiklan mukaan tukivälineen varat ovat peräisin Euroopan unionin elpymisvälineestä. Tukivälineen varat ovat vuoden 2018 hintoina yhteensä 672,5 miljardia euroa, josta 312,5 miljardia euroa käytetään rahoitustukeen, jota ei makseta takaisin, ja 360 miljardia euroa jäsenvaltioiden lainatukeen.

Asetuksen 8 artiklan mukaan tukivälinettä hallinnoi komissio Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 322 artiklan nojalla hyväksytyjen sääntöjen, erityisesti EU:n varainhoitoasetuksen ((EU, Euratom) 2018/1046) sekä yleisestä ehdollisuusjärjestelmästä unionin talousarvion suojaamiseksi annetun asetuksen ((EU, Euratom) 2020/2092) mukaisesti.

Asetuksen 9 artiklan mukaan uudistuksille ja investointihankkeille voidaan myöntää tukea muista unionin ohjelmista ja välineistä edellyttäen, että tällaisella tuella ei kateta samoja kustannuksia.

Artikla 10 kytkee tukivälineen toteuttamisen talouden tehokkaaseen ohjaukseen ja hallintaan. Neuvosto voi komission ehdotuksesta päättää maksusitoumusten tai maksujen keskeyttämisestä kokonaan tai osittain muun muassa, jos jäsenvaltio ei ole toteuttanut tuloksellisia toimia liiallisen alijäämänsä korjaamiseksi.

Asetuksen 11 artiklassa säädetään jäsenvaltion saaman enimmäisrahoitusosuuden laskemisesta. Asetuksen liitteen IV mukaan Suomen enimmäisrahoitusosuus on 2,086 miljardia euroa käyvin hinnoin. Suomen lopullinen enimmäissaanto vahvistuu vuoden 2022 kesäkuun loppuun mennessä, kun jäsenvaltioiden tukivälineestä saamaa rahoitusta koskeva laskelma päivitetään toteutuneen talouskehityksen mukaiseksi.

Asetuksen 15 artiklassa säädetään lainamuotoista tukea koskevan komission ja jäsenvaltion välisen lainasopimuksen tekemisestä.

Asetuksen 17–21 artikloissa säädetään jäsenvaltioiden elpymis- ja palautumissuunnitelmien laatimisesta, niitä koskevasta komission arvioinnista ja ehdotuksesta, neuvoston täytäntöönpanopäätöksestä sekä elpymis- ja palautumissuunnitelmien muuttamisesta.

Jäsenvaltioiden elpymis- ja palautumissuunnitelmissa on otettava huomioon EU-ohjausjakson yhteydessä annetut maakohtaiset suositukset sekä EU-ohjausjakson mukaiset kansalliset uudistusohjelmat, energia- ja ilmastosuunnitelmat, alueelliset oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa koskevat suunnitelmat, nuorisotakuun täytäntöönpanosuunnitelmat sekä unionin rahastojen kumppanuussopimukset ja toimenpideohjelmat. Elpymis- ja palautumissuunnitelman tulee sisältää muun muassa suunnitelmaan kuuluvien toimenpiteiden suunnitellut välitavoitteet, tavoitteet, niihin liittyvät indikaattorit ja alustava toteuttamisaikataulu. Lisäksi suunnitelmassa on kuvattava elpymis- ja palautumissuunnitelman tehokasta seuranta ja täytäntöönpanoa koskevat järjestelyt, sisältäen muun muassa menettelyt, joiden avulla voidaan ehkäistä, havaita ja korjata tukivälineestä myönnettyjen varojen käyttöön liittyviä lahjontaa, petoksia ja eturistiriitoja, sekä järjestelyt, joilla pyritään estämään päällekkäisen rahoituksen myöntäminen tukivälineestä ja muista unionin ohjelmista.

Komissio arvioi jäsenvaltion toimittaman elpymis- ja palautumissuunnitelman asetuksen 18 artiklan 3 kohdassa mainittuja kriteerejä käyttäen ja soveltaen niitä asetuksen liitteen V mukaisesti. Asetuksen liitteen V kohdan 2.10. mukaan arvioinnin kohteena on, onko odotettavissa, että asianomaisen jäsenvaltion ehdottamien järjestelyjen avulla voidaan ehkäistä, havaita ja korjata tukivälineestä myönnettyjen varojen käyttöön liittyviä lahjontaa, petoksia ja eturistiriitoja, mukaan lukien järjestelyt, joilla pyritään välttämään päällekkäisen rahoituksen myöntäminen tukivälineestä ja muista unionin ohjelmista. Kohdan 2.10. mukaan komissio ottaa arvioinnissa huomioon seuraavat seikat:

- Elpymis- ja palautumissuunnitelmassa kuvattu sisäisen valvonnan järjestelmä perustuu luotettaviin prosesseihin ja rakenteisiin, ja siinä yksilöidään selkeät toimijat (elimet/yhteisöt) ja näiden roolit ja vastuut sisäisen valvonnan tehtävien suorittamisessa; erityisesti siinä varmistetaan asiaankuuluvien toimintojen asianmukainen eriyttäminen;
- Elpymis- ja palautumissuunnitelmassa kuvatut valvontajärjestelmä ja muut asiaankuuluvat järjestelyt, jotka liittyvät muun muassa lopullisia saajia koskevien tietojen keräämiseen ja saataville asettamiseen ja joiden avulla voidaan erityisesti ehkäistä, havaita ja korjata tukivälineestä myönnettyjen varojen käyttöön liittyviä lahjontaa, petoksia ja eturistiriitoja, ovat riittävät;
- Elpymis- ja palautumissuunnitelmassa kuvatut järjestelyt, joilla pyritään välttämään päällekkäisen rahoituksen myöntäminen tukivälineestä ja muista unionin ohjelmista, ovat riittävät; ja
- Valvonnasta vastaavilla toimijoilla (elimillä/yhteisöillä) on lakisääteinen toimeksianto ja hallinnolliset valmiudet huolehtia suunnitelluista rooleistaan ja tehtävistään.

Neuvosto hyväksyy suunnitelman komission ehdotuksesta täytäntöönpanopäätöksellä, jossa vahvistetaan jäsenvaltion elpymis- ja palautumissuunnitelman puitteissa toteuttamat uudistukset ja investointihankkeet sekä niiden välitavoitteet, tavoitteet ja rahoitusosuudet.

Asetuksen 20 artiklan mukaan komission ehdotuksessa neuvoston täytäntöönpanopäätökseksi säädetään myös muun muassa elpymis- ja palautumissuunnitelman seuranta- ja täytäntöönpanojärjestelyistä ja niiden aikataulusta, välitavoitteiden ja tavoitteiden saavuttamista koskevista indikaattoreista ja järjestelyistä, joiden mukaisesti komissio saa rajoittamattomasti käyttöönsä merkitykselliset taustatiedot. Artiklan 6 kohdan mukaan edellä mainittuja järjestelyitä on täsmennettävä operatiivisia järjestelyjä koskevassa jäsenvaltion ja komission välisessä sopimuksessa elpymis- ja palautumissuunnitelmaa koskevan neuvoston täytäntöönpanopäätöksen hyväksymisen jälkeen.

Asetuksen 22 artiklassa säädetään jäsenvaltioiden velvollisuuksista unionin taloudellisten etujen suojaamiseksi. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki asianmukaiset toimenpiteet unionin taloudellisten etujen suojaamiseksi ja sen varmistamiseksi, että tukivälineestä tuettuihin toimenpiteisiin liittyvä varojen käyttö on sovellettavan unionin oikeuden ja kansallisen lainsäädännön mukaista erityisesti petosten, lahjonnan ja eturistiriitojen ehkäisemisen, havaitsemisen ja korjaamisen osalta. Jäsenvaltioiden on tätä varten varmistettava vaikuttava ja tehokas sisäisen valvonnan järjestelmä ja aiheettomasti maksettujen tai virheellisesti käytettyjen määrien takaisinperintä. Jäsenvaltiot voivat käyttää tukivälineen toimeenpanossa tavanomaisia kansallisia talousarviohallinnon järjestelmiään.

Petoksella tarkoitetaan tukivälineasetuksen 22 artiklan 1 kohdassa EU:n varainhoitoasetuksen 136 artiklan 1 kohdan d alakohdan i alakohdan mukaisesti lainvoimaista tuomiota, jonka mukaan henkilö tai yhteisö on syyllistynyt Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2017/1371 (jäljempänä *unionipetosdirektiivi*) 3 artiklassa ja 26 päivänä heinäkuuta 1995 annetulla neuvoston säädöksellä tehdyn yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevan yleissopimuksen 1 artiklan mukaiseen tekoon. Unionipetosdirektiivi on pantu täytäntöön HE:een 231/2018 vp sisältyneillä rikoslain ja valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain muutoksilla (lait 368/2019 ja 369/2019).

Lahjonnalla tarkoitetaan tukivälineasetuksen 22 artiklan 1 kohdassa EU:n varainhoitoasetuksen 136 artiklan 1 kohdan d alakohdan ii alakohdan mukaisesti lahjuksen ottamista tai antamista, sellaisena kuin se on määritelty unionipetosdirektiivin 4 artiklan 2 kohdassa, tai lahjuksen antamista, sellaisena kuin se on määritelty 26 päivänä toukokuuta 1997 annetulla neuvoston säädöksellä tehdyn, sellaisen lahjonnan torjumista, jossa on osallisena Euroopan yhteisöjen virkamiehiä tai Euroopan unionin jäsenvaltioiden virkamiehiä, koskevan yleissopimuksen (korruptiosopimus) 3 artiklassa, tai lahjonnan torjumista yksityisellä sektorilla koskevan neuvoston puitepäätöksen 2003/568/YOS 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja menettelyitä, tai korruptiota sellaisena kuin se on määritelty muussa sovellettavassa lainsäädännössä. Vuoden 1997 yleissopimus on Suomessa saatettu voimaan voimaansaattamislailla 864/2005 (SopS 97/2005) sekä pantu täytäntöön rikoslain muutoksella 815/1998 vp (HE 46/1998 vp). Vuoden 2003 puitepäätös on pantu Suomessa täytäntöön rikoslain muutoksella 465/2005 (HE 8/2005 vp).

Eturistiriidoilla tarkoitetaan tukivälineasetuksen 22 artiklan 1 kohdassa EU:n varainhoitoasetuksen 61 artiklan 1 kohdan mukaisesti tilanteita, joiden yhteydessä saattaa syntyä ristiriita asianomaisen henkilön omien etujen ja unionin etujen välille. Varainhoitoasetuksen 61 artiklan 3 kohdan mukaan eturistiriita on olemassa, jos 1 kohdassa tarkoitettun taloushallinnon toimijan tai kyseisessä kohdassa tarkoitettun muun henkilön, mukaan lukien eri tasojen kansalliset viranomaiset, tehtävien puolueeton ja objektiivinen hoitaminen vaarantuu perhe- tai tunnesiteisiin, poliittiseen tai kansalliseen yhteenkuuluvuuteen tai taloudellisiin etuihin liittyvästä tai mistä tahansa muusta, asianomaisen henkilökohtaisiin etuihin suoraan tai välillisesti liittyvästä syystä. Varainhoitoasetuksen 61 artiklan 2 kohdan mukaan, kun kansallisen viranomaisen henkilöstön jäsentä koskeva eturistiriita on mahdollinen, kyseisen henkilön on annettava asia lähimmän esimiehensä ratkaistavaksi. Asetuskohdan mukaan asianomainen esimies vahvistaa kirjallisesti, onko kyseessä eturistiriita. Jos eturistiriita todetaan, asianomainen kansallinen viranomainen varmistaa, että kyseinen henkilö luopuu kaikista kyseiseen asiaan liittyvistä tehtävistä. Asianomainen kansallinen viranomainen varmistaa, että asianmukaiset lisätoimet toteutetaan sovellettavan lainsäädännön mukaisesti. Varainhoitoasetuksen edellyttämät menettelyt tulee ottaa huomioon elpymis- ja palautumistukivälinevarojen tosiasiallisessa hallinnoinnissa.

Asetuksen 22 artiklan 2 kohdassa säädetään 15 artiklan 2 kohdassa ja 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen komission ja jäsenvaltion väliseen lainasopimukseen sekä komission ja jäsenvaltion väliseen avustusmuotoista tukea koskevaan sopimukseen sisällytettävistä unionin taloudellisten etujen suojaamiseen liittyvistä jäsenvaltioiden velvoitteista. Asetuksen 22 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on tarkastettava säännöllisesti myönnetyn rahoituksen käytön ja toimeenpanon asianmukaisuus kaikkien sovellettavien sääntöjen mukaisesti, erityisesti koskien petosten, lahjonnan ja eturistiriitojen ehkäisemistä, havaitsemista ja korjaamista. Asetuksen 22 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava asianmukaisia toimenpiteitä unionin taloudellisiin etuihin vaikuttavien petosten, lahjonnan ja eturistiriitojen ehkäisemiseksi, havaitsemiseksi ja korjaamiseksi sekä ryhdyttävä oikeudellisiin toimiin väärään tarkoitukseen käytettyjen varojen takaisinperimiseksi.

Asetuksen 22 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaan komissiolle toimitettavaan maksupyynnöön on liitettävä johdon vahvistuslausuma siitä, että varat on käytetty aiottuun tarkoitukseensa, maksupyynnön yhteydessä toimitetut tiedot ovat täydelliset, paikkansapitävät ja luotettavat ja että käytössä olevat valvontajärjestelmät antavat riittävät takeet siitä, että varoja on hallinnoitu kaikkien sovellettavien sääntöjen ja erityisesti eturistiriitojen välttämistä, petosten ehkäisemistä, lahjontaa ja päällekkäistä rahoitusta tukivälineestä ja muista unionin ohjelmista koskevien sääntöjen mukaisesti moitteettoman varainhoidon periaatetta noudattaen. Maksupyynnöön tulee liittää myös yhteenveto suoritetuista tarkastuksista, jossa kuvataan havaitut puutteet ja mahdolliset toteutetut korjaavat toimet.

Asetuksen 22 artiklan 2 kohdan d alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on tarkastusta ja valvontaa varten kerättävä ja asettava käyttöön varojen lopullisia saajien, toimeksisaajien ja alihankkijoiden nimet, tiedot varojen lopullisten saajien ja toimeksisaajien tosiasiallisista omistajista ja edunsaajista, sekä luettelo elpymis- ja palautumissuunnitelman mukaisten uudistusten ja investointihankkeiden täytäntöönpanotoimenpiteistä ja niiden julkisesta rahoituksesta.

Asetuksen 22 artiklan 2 kohdan e alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on valtuutettava nimenomaisesti komissio, Euroopan petostentorjuntavirasto (OLAF), tilintarkastustuomioistuin ja tarvittaessa Euroopan syyttäjänvirasto (EPPO) käyttämään varainhoitoasetuksen 129 artiklan 1 kohdassa säädettyjä oikeuksiaan. Jäsenvaltioiden on myös asetettava kaikille elpymis- ja palautumissuunnitelmaan sisältyvien uudistusten ja investointihankkeiden varojen lopullisille saajille ja kaikille muille niiden täytäntöönpanoon osallistuville henkilöille tai yhteisöille velvoite antaa EU:n toimielimille valtuudet toteuttaa varainhoitoasetuksessa säädettyjä oikeuksiaan.

Asetuksen 22 artiklan 2 kohdan f alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on säilytettävä elpymis- ja palautumissuunnitelmaa ja sen toimeenpanoa koskevat tiedot varainhoitoasetuksen 132 artiklan mukaisesti. Varainhoitoasetuksen 132 artiklan 1 kohdan mukaan saajien on säilytettävä rahoitusta koskevia tietoja ja todistusasiakirjoja, mukaan lukien tilastoja ja muita asiakirjoja, sekä sähköisiä tietoja ja asiakirjoja, viiden vuoden ajan loppumaksun suorittamisesta tai, jos tällaista maksua ei ole suoritettu, toimesta. Jos rahoituksen määrä on enintään 60 000 euroa, säilytysaika on kolme vuotta. Artiklan 2 kohdan mukaan oikeudelliseen sitoumukseen tai OLAF:n tutkimuksiin liittyviä tarkastuksia, muutoksenhakuja, riita-asioita tai korvausvaatimusten esittämistä koskevia tietoja ja asiakirjoja on säilytettävä, kunnes kyseiset tarkastukset, muutoksenhaut, riita-asiat tai korvausvaatimusten esittäminen on ratkaistu. OLAF:n tutkimuksiin liittyvät tiedot ja asiakirjat velvoitetaan säilyttämään siitä alkaen, kun kyseisistä tutkimuksista on ilmoitettu saajalle. Artiklan 3 kohdan mukaan tiedot ja asiakirjat on säilytettävä joko alkuperäiskappaleina tai niiden oikeaksi todistettuina jäljennöksinä tai yleisesti hyväksytyillä tietovälineillä, jolloin ne voivat olla alkuperäisten asiakirjojen sähköisiä versioita tai ainoastaan sähköisessä muodossa olemassa olevia asiakirjoja. Sähköisessä muodossa olevien asiakirjojen osalta ei edellytetä alkuperäiskappaleita, jos tällaiset asiakirjat täyttävät sovellettavat oikeudelliset edellytykset siten, että niiden katsotaan vastaavan alkuperäiskappaleita ja että niitä voidaan käyttää tarkastuksissa.

Asetuksen 22 artiklan 5 kohdan mukaan jäsenvaltion ja komission välisissä sopimuksissa määrätään myös komission oikeudesta vähentää tukivälineestä myönnettävää tukea ja periä takaisin kaikki unionin talousarvioon maksettavat määrät tai pyytää lainan ennaikaisista takaisinmaksua, jos kyse on unionin taloudellisia etuja vahingoittavasta petoksesta, lahjonnasta tai eturistiriidoista, joita jäsenvaltio ei ole korjannut, tai jos tällaisista sopimuksista johtuvaa velvoitetta rikotaan vakavasti.

Asetuksen 23 artiklassa säädetään avustusmuotoista tukea koskevasta komission ja jäsenvaltion välisestä sopimuksesta. Sopimus tehdään, kun neuvosto on hyväksynyt 20 artiklan tarkoitta-

malla täytäntöönpanopäätöksellä jäsenvaltion elpymis- ja palautumissuunnitelman. Rahoitus-sopimus on edellytyksenä tukivälineestä maksettaville maksuille, mukaan lukien ennakko-maksu. Suomen ja komission välinen sopimus on tullut voimaan 13.1.2022. Rahoitussopimus sisältää 22 artiklassa säädetyt jäsenvaltion velvoitteet, minkä lisäksi sopimuksessa määrätään asetusta tarkemmin muun muassa maksupyynnöiden laatimisen ja maksatusten yksityiskohdista (esimerkiksi mallit maksupyynnöstä ja sen yhteydessä toimitettavasta johdon vahvistuslausu-masta) sekä komission oikeudesta vähentää tukivälineestä myönnettävää tukea ja periä takaisin unionin talousarvioon maksettavat määrät, jos kyse on unionin taloudellisia etuja vahingoitta-vasta petoksesta, lahjonnasta tai eturistiriidoista, joita jäsenvaltio ei ole korjannut, tai maksu-pyyntöjä koskevan tiedon tai todentavan aineiston virheellisyydestä tai jos rahoitussopimuk-sesta johtuvaa velvoitetta rikotaan vakavasti. Rahoitussopimuksesta johtuvan velvoitteen rikko-misella viitataan jäsenvaltion valvontajärjestelmässä oleviin järjestelmätason puutteisiin tai yk-sittäisen menoon liittyviin tukikelpoisuuteen vaikuttaviin seikkoihin. Puutteet voivat johtaa ti-lanteesta riippuen joko virheen määrää vastaavaan vähennykseen tai 100%, 25%, 10% tai 5% vähennyksiin Suomen koko rahoituksesta.

Asetuksen 24 artiklan mukaan komissio voi suorittaa maksut jäsenvaltiolle viimeistään joulu-kuun viimeisenä päivänä vuonna 2026. Jäsenvaltioiden tulee esittää komissiolle maksupyyntö elpymis- ja palautumissuunnitelmaan sisältyvien välitavoitteiden ja tavoitteiden toteuduttua enintään kahdesti vuodessa.

Asetuksen 27 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on raportoitava EU-ohjauksjakson yhteydessä kahdesti vuodessa elpymis- ja palautumissuunnitelmansa toimeenpanon edistymisestä.

Asetuksen 30 artiklan mukaan komission ja jäsenvaltion tulee varmistaa tukivälineen tehokas koordinointi muiden unionin rahoitusohjelmien välillä. Niiden tulee varmistaa eri välineiden täydentävyys, synergiat, johdonmukaisuus ja yhdenmukaisuus kansallisella ja tarvittaessa alu-eellisellä tasolla sekä varmistaa koordinaatiomekanismit päällekkäisyyksien välttämiseksi.

Asetuksen 33 artikla sisältää säännökset siirretyn säädösvallan käyttämisestä. Komissiolle siir-retään valta antaa joulukuun 2021 loppuun mennessä asetusta täydentäviä delegoituja säädöksiä 29 artiklan 4 kohdassa tarkoitettujen yhteisten indikaattorien vahvistamisesta ja sosiaalimenojen raportointimenetelmän määrittämisestä sekä valta antaa 30 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu de-legoitu säädös elpymisen ja palautumisen tulostaulun eri osien määrittämiseksi. Komissio on antanut kyseiset asetukset 28.9.2021 (komission delegoidut asetukset 2105/2021 ja 2106/2021).

Asetuksen 34 artiklassa säädetään rahoituksen saajien viestintää koskevista velvoitteista. Ra-hoituksen saajien on ilmaistava rahoituksen alkuperä ja varmistettava unionin rahoituksen nä-kyvyys muun muassa pitämällä esillä unionin tunnusta (EU lippu) ja asianmukaista rahoitusta koskevaa mainintaa, jossa lukee "Euroopan unionin rahoittama – NextGenerationEU". Rahoi-tuksen saajien tulee tarjota johdonmukaista, olennaista ja oikeasuhteista kohdennettua tietoa useille kohderyhmille, mukaan lukien tiedotusvälineet ja suuri yleisö.

Kokonaisuutena tarkastellen elpymis- ja palautumistukivälineasetus jättää kansallista liikkuma-varaa tukivälinevarojen kansallista hallinnointia ja valvontaa koskevien järjestelyjen täytän-töönpanossa. Tätä käsitystä tukee myös tukivälineasetuksen 22 artiklan 1 kohta, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat käyttää tavanomaisia kansallisia talousarviohallinnon järjestelmiään. Elpy-mis- ja palautumissuunnitelmien arviointikriteereitä koskevan tukivälineasetuksen liitteen V kohdan 2.10. kriteerien sekä Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman valmisteluun liitty-neen komission kanssa käydyn vuoropuhelun perusteella on kuitenkin arvioitu, että tuen hal-linto- ja valvontajärjestelmä on perusteltua laatia soveltuvien osin EU-lainsäädännössä määritel-

tyjen EU-rahastojen hallinnointijärjestelmiä vastaavaksi eikä esimerkiksi pelkästään valtionavustuslain mukaisen valtionapuviranomaisen tai muun tuen myöntäjänä toimivan viranomaisen valvonnan ja tarkastuksen varaan. Tämä on otettu huomioon Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmassa, jota koskeva neuvoston täytäntöönpanopäätös on tullut voimaan 3.11.2021. Lainvalmistelu on perustunut neuvoston hyväksymässä Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmassa esitettyihin peruslähtökohtiin.

3 Nykytila ja sen arviointi

3.1 EU:n elpymis- ja palautumistukiväline

Elpymis- ja palautumistukivälineasetuksen säännöksistä kansallista toimeenpanolainsäädäntöä edellyttää unionin taloudellisten etujen suojaamista koskevan 22 artiklan 2 kohta ja myös artiklan 1 kohta, kun lähtökohdaksi otetaan neuvoston hyväksymässä Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmassa kuvattu elpymis- ja palautumistukivälinevarojen monitasoinen hallinnointi- ja valvontajärjestelmä. Laissa tulisi säätää elpymis- ja palautumistukivälinevarojen hallinnointiin, valvontaan ja tarkastukseen osallistuvista kansallisista viranomaisista ja niiden tehtävistä sekä kyseisten viranomaisten tiedonsaanti- ja tarkastusoikeuksista.

Tukivälineasetuksen 15 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun lainasopimuksen ja 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun rahoitusosuutta koskevan sopimuksen tekemisen, 20 artiklan 6 kohdassa tarkoitetun sopimuksen tekemisen komission kanssa operatiivista järjestelyistä, 24 artiklan 2 kohdan mukaisten Suomen maksupyyntöjen valmistelun sekä maksupyyntöjen oikeellisuudesta vastaamisen ja maksupyyntöihin liitettävän johdon vahvistuslausuman antamisen 22 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaisesti sekä jäsenvaltion velvollisuuksiin asetuksen 27 artiklassa ja 29 artiklan 5 kohdassa säädetystä raportoinnista vastaamisen voidaan ilman eri sääntelyäkin katsoa kuuluvan valtiovarainministeriön toimialaan. Selkeyssyistä mainitut tehtävät olisi kuitenkin perusteltua osoittaa laissa nimenomaisesti valtiovarainministeriön tehtäväksi.

Avustusmuotoista tukea myöntävät valtion viranomaiset ja elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanemiseksi valtionapuviranomaiselle kuuluvia tehtäviä lain nojalla hoitavat oikeushenkilöt ovat vastuussa tuen myöntämiseen, maksamiseen, seurantaan, valvontaan, takaisinperintään ja muihin jälkitoimiin liittyvistä toimenpiteistä siten kuin valtionavustuslaissa tai avustusmuotoista tukea koskevassa erityislainsäädännössä säädetään. Vastaavasti mahdollista lainamuotoista tukea myöntävät valtion viranomaiset vastaavat lainamuotoisen tuen myöntämisestä siten kuin valtion lainanannosta sekä valtioneuvoksesta ja valtioneuvoksesta annetussa laissa (449/1988) tai lainamuotoista tukea koskevassa erityislainsäädännössä säädetään. Elpymis- ja palautumistukivälineen varoista myönnettäviä tukia koskevan unionin oikeuden ja kansallisen lainsäädännön soveltaminen on osa tukea myöntävän viranomaisen jo voimassa olevan lainsäädännön mukaisia tehtäviä. Tämä koskee myös sen valvontaa, ettei tuettavaan hankkeeseen liity päällekkäistä EU-rahoitusta. Tukiviranomaisen edellä mainituista tehtävistä ja toimivaltuuksista ei siten tarvitsisi säätää. Tukiviranomaisen tehtäviin tulisi kuitenkin lisätä elpymis- ja palautumistukivälinevarojen keskitetyn kansallisen seurannan edellyttämät tehtävät, erityisesti erikseen säädettävien tietojen ilmoittaminen tuen keskitetystä kansallisesta seurannasta vastaavalle viranomaiselle.

Elpymis- ja palautumistukivälineasetuksen 22 artiklan 2 kohdan f alakohdan ja sen viittaaman EU:n varainhoitoasetuksen 132 artiklan mukainen saaja on elpymis- ja palautumistukivälineessä Suomen valtio. Jotta valtio voisi täyttää velvoitteensa suhteessa komissioon, on kansallisessa lainsäädännössä tarpeen säätää elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanoa koskevan aineiston erityisestä säilytysaikavelvollisuudesta sekä mahdollisista pidennyksistä tähän. Säilytysaikavelvoite koskisi paitsi tukivälineen hallinnointiin osallistuvia viranomaisia ja lain

perusteella valtionapuviranomaiselle kuuluvia tehtäviä hoitavia oikeushenkilöitä, myös elpymis- ja palautumistukivälineestä myönnettävän tuen lopullisia saajia eli säädettäväksi ehdotetussa laissa tarkoitettuja tuen saajia. Tuen saajan velvollisuus hankkeen aineiston säilyttämiseen voisi siten olla pidempi kuin esimerkiksi kirjanpitolain (1336/1997) 2 luvun 10 §:ssä säädetään kirjanpitoaineiston säilytysajasta.

Vaikka EU:n toimielinten toimivallasta säädetään EU-lainsäädännössä, myös kansallisessa lainsäädännössä olisi tarpeen ottaa tarvittavalla tavalla huomioon elpymis- ja palautumistukivälineasetuksen 22 artiklan 2 kohdan e alakohdan vaatimus, jonka mukaan jäsenvaltioiden on valtuutettava nimenomaisesti komissio, OLAF, tilintarkastustuomioistuin ja tarvittaessa EPPO käyttämään varainhoitoasetuksen 129 artiklan 1 kohdassa säädettyjä oikeuksiaan sekä asetettava kaikille elpymis- ja palautumissuunnitelmaan sisältyvien uudistusten ja investointihankkeiden varojen lopullisille saajille ja kaikille muille niiden täytäntöönpanoon osallistuville henkilöille tai yhteisöille velvoite antaa EU:n toimielimille valtuudet toteuttaa varainhoitoasetuksessa säädettyjä oikeuksiaan.

Kansallisen lainsäädännön arvioidaan täyttävän elpymis- ja palautumistukivälineasetuksessa jäsenvaltiolle asetetut velvoitteet petosten, lahjonnan ja eturistiriitojen ehkäisemisestä, havaitsemisesta ja korjaamisesta. Näihin suoraan tai välillisesti liittyviä säännöksiä sisältyy muun muassa hallintolakiin (434/2003; esim. 27–30 §:ien esteellisyysäännökset), viranomaisen toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin (621/1999; viranomaistoiminnan asiakirja- ja muu julkisuus), valtion virkamieslakiin (750/1994) sekä lakiin kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta (304/2003) (virkamiehen ja viranhaltijan velvollisuudet), valtionavustuslakiin (688/2001; esim. tuen käytön seuranta, tarkastamista, maksatuksen keskeytystä ja takaisinperintää koskevat säännökset) ja avustuksia koskevaan erityislainsäädäntöön, lakiin valtion lainanannosta sekä valtiontakauksesta ja valtiontakausta (449/1988; esim. lainan valvontaa ja takaisinmaksettavaksi määräämistä koskevat säännökset), tilintarkastuslakiin (1141/2015) ja valtion osalta valtiontalouden tarkastusvirastosta annettuun lakiin (676/2000), eri yhteisömuotoja koskevassa lainsäädännössä oleviin sisäistä valvontaa koskeviin säännöksiin (esim. valtion osalta valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 24 b § ja valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 69 §–70 §:t) sekä rikoslakiin (39/1889; esim. 16 lukuun sisältyvät lahjuksen antamista virkamiehelle ja kansanedustajalle koskevat säännökset, 29 luvun säännökset rikoksista julkista taloutta vastaan, 30 lukuun sisältyvät säännökset lahjonnasta ja lahjuksen ottamisesta elinkeinotoiminnassa ja 40 luvun virkarikossäännökset).

Säädettäväksi ehdotettavaan lakiin sisällytettäisiin edellä todetusta huolimatta eräitä erityisiä tuen myöntämiseen ja maksamiseen liittyviä rajoituksia (10 § ja 11 §). Näiden säännösten ei sinänsä arvioida olevan elpymis- ja palautumistukivälineasetuksen toimeenpanemiseksi välttämättömiä. Ne olisivat kuitenkin omiaan turvaamaan, että tukea maksetaan vain julkisoikeudelliset ja yksityisoikeudelliset velvoitteensa hoitaneelle. Säännösten voidaan siten arvioida olevan omiaan ehkäisemään tuen väärinkäytöksiä ja harmaata taloutta.

3.2 Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämisen ja hallintokeskuksen oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä

Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen kautta on tarkoitus rahoittaa nuorten matkan kynnyksen palvelupisteiden, Ohjaamojen, monialaisuuden vahvistumista maksamalla kunnille tukea Ohjaamojen palkkamenojen perusteella. Elpymis- ja palautumistukivälineellä rahoitettaisiin niin kutsuttua Ohjaamojen kannustinmallia, jossa luodaan kunnille kannustimia monipuolistaa Ohjaamojen palveluita erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä koulutussektorille. Toiminnan rahoitus vuosina 2021–2024 on kokonaisuudessaan 13 milj. euroa. Toiminta pohjautuu valtionavustuksiin, jotka myöntää työ- ja elinkeinoministeriö.

Kannustinmallin maksatus on osoitettu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskusten) ja työ- ja elinkeinotoimistojen (TE-toimistojen) kehittämis- ja hallintokeskuksen (KEHA-keskus) tehtäväksi. Kehittämis- ja hallintokeskus tarvitsee toiminnassa tietoja mainitun henkilökunnan palkoista. Tiedonsaantioikeus on tarkoituksenmukaisinta toteuttaa hyödyntämällä tulotietojärjestelmän tarjoamia mahdollisuuksia.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta. Lisäksi esitykseen sisältyy ehdotus Valtiokonttorista annetun lain 2 §:n muuttamiseksi sekä ehdotus tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.

Laki Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta täydentäisi elpymis- ja palautumistukivälineasetuksen säännöksiä ja olisi välttämätön Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanemiseksi. Laki sisältäisi säännökset elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta vastaavista viranomaisista ja niiden tehtävistä sekä tehtävien hoitamisen edellyttämistä tiedonsaanti- ja tarkastusoikeuksista. Valtiovarainministeriö toimisi kansallisena vastuuviranomaisena suhteessa komissioon ja muun muassa allekirjoittaisi komissiolle osoitettaviin maksupyyntöihin liitettävän johdon vahvistuslausuman. Valtiokonttoriin perustettavaan keskitettyyn tietojärjestelmään kerättäisiin tukiviranomaisten toimittamat elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanon ja komissiolle tehtävän raportoinnin edellyttämät tiedot, joiden oikeellisuutta ja kattavuutta Valtiokonttori valvoisi sekä hallinnollisin varmuuksin että viime kädessä tukiviranomaisiin ja tuen saajiin kohdistettavien tarkastuksien. Valtiokonttori toimisi keskitetyn tietojärjestelmän rekisterinpitäjänä. Valtiovarainministeriön valtiovarain controller -toiminto toimisi useiden EU-rahastojen hallintomallia vastaavasti elpymis- ja palautumistukivälinevarojen tarkastuksesta vastaavana riippumattomana tarkastajana. Laki sisältäisi myös tuen myöntämistä ja maksamista koskevia erityisiä rajoituksia tilanteessa, jossa tuen saaja olisi jättänyt hoitamatta julkis- tai yksityisoikeudellisia maksuvelvollisuuksiaan.

Valtiokonttorista annetun lain 2 §:n tehtäväluetteloon tehtäisiin informatiivinen lisäys, jonka mukaan Valtiokonttorin tehtävänä olisi hoitaa Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta annetussa laissa Valtiokonttorille säädetyt tehtävät.

Tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 13 §:ään tehtäisiin väliaikainen muutos, jonka mukaan tulorekisterin tietoja voitaisiin salassapitosäännösten estämättä luovuttaa KEHA-keskukselle. Muutos tehostaisi edellä jaksossa 3.2 kuvatun Ohjaamo -toimintaan liittyvien tukien maksatusta kunnille.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Yleistä

Elpymis- ja palautumistukivälineasetuksen liitteen IV mukaan Suomen osuus tukivälineestä saatavasta rahoituksesta on käyvin hinnoin enintään 2,086 miljardia euroa. Jäsenvaltioiden enimmäisrahoitusosuudet varmistuvat lopullisesti kesäkuun 2022 loppuun mennessä, kun enimmäisrahoitusosuuksia koskeva laskelma päivitetään tukivälineasetuksen mukaisesti.

HE 65/2022 vp

Suomen maksuosuus elpymis- ja palautumistukivälineen rahoituksesta vuoden 2018 hinnoin on arviolta 5,3 miljardia euroa lisättynä Suomen osuudella komission elpymis- ja palautumistukivälineen rahoittamiseksi ottamien lainojen koroista (<https://vm.fi/elpymisvaline>). Korkojen määrästä ei ole esitetty arviota.

Valtion vuoden 2021 talousarvioon sisältyi elpymis- ja palautumistukivälineestä saatavia varoja vastaavia määrärahoja yhteensä 131 milj. euroa. Valtion vuoden 2022 talousarvioon vastaavia määrärahoja sisältyy yhteensä 637 milj. euroa lähes viidellekymmenelle eri menomomentille. Vuosien 2023–2026 julkisen talouden suunnitelman mukaan vuodelle 2023 arvioidaan kohdentuvan ko. määrärahoja yhteensä 619 milj. euroa, vuodelle 2024 yhteensä 422 milj. euroa, vuodelle 2025 yhteensä 197 milj. euroa ja vuodelle 2026 yhteensä 75 milj. euroa.

Lakiehdotuksen välittömät vaikutukset viranomaisten toimintaan

Elpymis- ja palautumistukiväline on uusi EU:n tukiväline, joten sen mukaisten tukien myöntäminen ja hallinnointi sekä valvonta on tuki- ja muille viranomaisille uusi tehtävä. Tuki- ja muiden viranomaisten alustavien arvioiden mukaan elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpanosta aiheutuu viranomaisille hallinnollisia kustannuksia välineen voimassaoloaikana vuosina 2021–2026 alla olevan taulukon mukaisesti (hallinnonaloittain summattuna) eli koko valtion tasolla yhteensä noin 74,7 milj. euroa ja 723 henkilötyövuotta. Hallinnolliset toimeenpanokustannukset rahoitetaan osin osana virastojen ja laitosten normaalia toimintamenorahoitusta, osin kansallisin määrärahalisäyksin ja osin tukivälinevaroin.

Hallinnonalojen tuki- ja muille viranomaisille Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanosta aiheutuvat hallinnointi- ja valvontakustannukset hallinnonaloittain (alustava arvio)	Yhteensä 2021–2026	
	euroa (miljoonaa)	htv
Ulkoministeriö	0,05	0,5
Oikeusministeriö	0,04	0,4
Sisäministeriö	0,43	5
Valtiovarainministeriö	11,3	59
Opetus- ja kulttuuriministeriö	3,0	42
Maa- ja metsätalousministeriö	1,8	25
Liikenne- ja viestintäministeriö	5,6	49,6
Työ- ja elinkeinoministeriö	35,2	352
Sosiaali- ja terveysministeriö	9,0	55
Ympäristöministeriö	8,4	135
Yhteensä	74,7	723

Lakiehdotuksen välittömät vaikutukset tuen hakijoihin ja saajiin

Lakiehdotuksella itsessään ei ole välittömiä vaikutuksia tuen hakijoihin ja tuen saajiin. Lakiehdotukset mahdollistavat kuitenkin Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanon ja merkittävien avustushakujen käynnistämisen ja jo käynnissä olevien avustusten myöntämisen jatkamisen.

Lakiehdotuksen välilliset vaikutukset – Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanon keskeiset vaikutukset

Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnointia, valvontaa ja tarkastusta koskevalla lakiehdotuksella itsessään ei olisi välittömiä kansantaloudellisia tai julkistaloudellisia vaikutuksia eikä ympäristö- ja ilmastovaikutuksia tai tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutuksia. Koska laki on kuitenkin välttämätön Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanemiseksi, käsitellään jäljempänä tiivistetysti Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman kyseisiä vaikutuksia.

Elpymis- ja palautumissuunnitelman kansantaloudelliset vaikutukset. Valtiovarainministeriön arvion mukaan Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmalla on mahdollista kasvattaa Suomen bruttokansantuotetta 0,5 prosenttia vuoteen 2023 mennessä. Vaikutuksesta suuri osa on ns. läikymisvaikutusta (spill-over). Elpymis- ja palautumissuunnitelman lyhyen ja keskipitkän aikavälin vaikutusten lisäksi tavoitteena on ennen kaikkea pitkän aikavälin rakenneuudistukset ja kasvupotentiaalin vahvistaminen. Rakenteellisten uudistusten lisäksi julkisten investointien odotetaan vahvistavan pitkän aikavälin kasvua pääomakannan ja tuottavuuden kasvun kautta. Pitkän aikavälin vaikutukset riippuvat investointien ja uudistusten onnistuneesta kohdentumisesta ja tehokkaasta toimeenpanosta. Arvion mukaan elpymis- ja palautumistukiväline voisi pitkällä aikavälillä nostaa bruttokansantuotteen tasoa 0,0–0,8 %.

Elpymis- ja palautumissuunnitelman vaikutukset julkiseen talouteen. Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman mukaan suunnitelman investointien vaikutuksen julkiseen talouteen arvioidaan jäävän pieneksi, minkä vuoksi julkisen talouden kestävyys ei suunnitelman johdosta olennaisesti kohennu. Suunnitelmaan sisältyvillä työllisyysastetta nostavilla rakenteellisilla uudistuksilla (kuten esimerkiksi pohjoismainen työvoimapalvelumalli) tai työvoiman lisäämiseen liittyvillä toimenpiteillä (työperäisen maahanmuuton edistäminen) on kuitenkin edellytyksiä parantaa julkisen talouden kestävyyttä maltillisesti. Suunnitelman toimenpiteillä edistetään sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannusvaikuttavuutta, jotta pystyttäisiin nopeammin ja tehokkaammin vastaamaan sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakkaiden tarpeisiin. Samalla toimenpiteet pyrkivät hillitsemään pitkällä aikavälillä väestön ikääntymisestä aiheutuvaa menojen kasvupainetta.

Elpymis- ja palautumissuunnitelman ympäristö- ja ilmastovaikutukset. Elpymis- ja palautumissuunnitelma tukee laajasti Pariisin ilmasopimuksen ja EU:n Green Dealin eli vihreän kehityksen ohjelman tavoitteita ja sen eri osa-alueiden ja strategioiden toimeenpanoa sekä EU:n ja Suomen kunnianhimoisten hiilineutraaliustavoitteiden saavuttamista.

Suunnitelman rahoituksesta 50 prosenttia kohdennetaan tukemaan vihreää siirtymää, mikä on selvästi tukivälineasetuksen edellyttämää suurempi osuus. Tätä 50 prosentin tavoitetta tukee linjaus tukivälinevarojen käytön painotuksesta niin, että merkittävä osa investoinneista ja uudistuksista tukee 100 prosenttisesti vihreää siirtymää ja niillä on merkittäviä vaikutuksia päästövähennyksiin. Täysin vihreää siirtymää tukevat investoinnit liittyvät energijärjestelmän murrokseen, teollisuuden vihreää ja digitaalista siirtymää tukeviin uudistuksiin ja investointeihin, yhdyskuntien ja liikenteen vähähiilisiin ratkaisuihin, rakennuskannan ilmasto- ja ympäristövaikutusten pienentämiseen sekä ympäristökestävyyteen ja luontopohjaisiin ratkaisuihin. Lisäksi merkittävä osa TKI-toiminnasta tukee 100 prosenttisesti vihreää siirtymää. Suunnitelmalla ei tueta suoraan tai välillisestikään aloja tai investointeja, jotka on listattu, tunnistettu ja arvioitu ”ei merkittävää haittaa” -periaatteen vastaisiksi.

Elpymis- ja palautumissuunnitelman tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutukset. Elpymis- ja palautumissuunnitelman yksi läpileikkaavista tavoitteista on tasa-arvon edistäminen laaja-alaisesti. Suunnitelman tavoitteena on edistää alueellista, sosiaalista ja sukupuolten tasa-arvoa. Suunnitelman toimeenpanossa pyritään edistämään sukupuolten tasa-arvoa ja ehkäisemään sukupuoleen perustuvaa syrjintää horisontaalisesti Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin, YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden ja sukupuolten tasa-arvoa koskevan Suomen hallituksen tasa-arvo-ohjelman 2020–2023 mukaisesti. Suunnitelmaan sisältyvillä toimilla on suoria ja välillisiä vaikutuksia sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Esimerkiksi koronakriisistä kärsineiden alojen uusiutumisen tukeminen kohdistuu osin naisvaltaisille aloille. Myös muun muassa julkisen sektorin työhyvinvointia ja sosiaali- ja terveysalaa koskevat toimet kohdistuvat naisvaltaisille aloille. Välillisistä vaikutuksista esimerkiksi digitalisaation vauhdittaminen ja huippunopeiden laajakaistayhteyksien saatavuuden alueellinen parantaminen voivat helpottaa paikkariippumattonta työtä ja näin lisätä alueellista tasa-arvoa sekä helpottaa työn ja perhe-elämän yhteensovittamista naisilla ja miehillä.

5 Lausuntopalaute

5.1 Laki Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta

Yleistä

Esitystä pidettiin yleisesti ottaen tärkeänä ja kiireellisenä ottaen huomioon, että Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpano ja tukivälinevarojen käyttö on jo alkanut. Useissa lausunnoissa toivottiin, että Valtiokonttori ja valtiovarainministeriö antavat tukiviranomaisille ja ministeriöille riittävää ohjeistusta mahdollisimman nopeasti.

Osassa lausuntoja kiinnitettiin huomiota ehdotetun hallinto- ja valvontajärjestelmän moniporaisuuteen ja raskauteen sekä siitä viranomaisille aiheutuviin kustannuksiin. Lakiehdotusta ei ole muutettu lausuntojen perusteella olennaisesti, vaan hallinto- ja valvontajärjestelmä on edelleen katsottu tarkoituksenmukaiseksi rakentaa Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman valmistelussa suunnitellulle pohjalle.

Pääasialliset vaikutukset (jakso 4.2)

Useissa lausunnoissa ehdotettiin jaksossa 4.2 esitetyn, tukiviranomaisille aiheutuvia kustannuksia kuvaavan taulukon tietojen tarkistamista tai taulukon poistamista. Ministeriöt ovat tarkistaneet taulukon tiedon hallinnonalojensa osalta lausuntokierroksen jälkeen.

Säännöskohtaiset perustelut (jakso 6)

Lain 2 §:n (suhde muuhun lainsäädäntöön) perusteluja on eräiden lausuntojen johdosta laajennettu.

Ulkoministeriö ehdotti 3 §:n tuen ja tukiviranomaisen käsitteitä muutettavaksi siten, että ne eivät kattaisi ministeriön tai viraston toimintamenomomentille osoitettuja ministeriön tai viraston itse käyttämiä elpymis- ja palautumistukivälinevaroja. Käsitteellinen muutos edellyttäisi muutoksia myös 6 ja 12 §:ään. Mainittuja käsitteitä ei ole lausunnon johdosta muutettu, koska käsitteitä ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi sitoa siihen, mille momentille tukivälinemääräraha on valtion talousarviossa budjetoitu. Tuen, tukiviranomaisen ja tuen käsitteitä on kuitenkin muutoin teknisesti täsmennetty.

Oikeusministeriö katsoi, että elpymis- ja palautumissuunnitelman valmistelua koskevan tehtävän osoittaminen valtiovarainministeriölle osana 4 §:n 1 momentin 1 kohtaa vaikuttaa tarpeettomalta, koska Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelma on jo hyväksytty. Kohta on informatiivisuussyistä jätetty kuitenkin ennallaan, minkä lisäksi momentin 1 kohta koskee myös elpymis- ja palautumissuunnitelmaan tehtävien mahdollisten muutosten valmistelua.

Valtiovarainministeriö esitti valtiovarain controller -toiminnon riippumattoman tarkastusroolin korostamista 5 §:ssä ja sen perusteluissa. Pykälää on muutettu ehdotusta vastaavasti.

Valtiontalouden tarkastusvirasto katsoi, että 5 §:ssä ehdotetulla valtiovarain controller -toiminnon tarkastuksissa noudatettavaksi ehdotetulla hyvällä tilintarkastustavalla on vakiintunut merkityssisältö, minkä vuoksi viittaus hyvään tilintarkastustapaan tulisi joko poistaa tai perustella, miksi valtiovarain controller -toiminnon tarkastuksissa on tarpeen noudattaa hyvää tilintarkastustapaa. Vaatimus hyvän tilintarkastustavan noudattamisesta on lausuntokierroksen jälkeen korvattu vaatimuksella noudattaa tarkastuksissa kansainvälisesti hyväksytyjä tilintarkastusstandardeja.

Eräissä lausunnossa katsottiin, että tukiviranomaiselle 6 §:ssä osoitettu vaatimus tehtävien hallinnollisesta eriyttämisestä on epäselvä. Säännöstä on lausuntokierroksen jälkeen teknisesti selkiytetty ja perusteluja täsmennetty.

Työ- ja elinkeinoministeriö ja sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan sisäisen tarkastuksen jaosto esittivät, että 6 §:n 2 momentin perusteluista poistettaisiin maininta, jonka mukaan sisäinen tarkastus voisi olla tukivälinevarojen valvonnasta vastaava taho eriyttäessä tukiviranomaisen itse toteuttamien hankkeiden toimeenpano ja valvonta. Lausuntojen mukaan sisäisen tarkastuksen tehtävä ei ole valvoa vaan varmistaa, että sisäinen valvonta on luotettavaa ja riittävää. Mainittu perustelulausuma on poistettu esityksestä.

Valtiovarainministeriö ja Valtiokonttori esittivät niiden välisen työnjaon täsmentämistä. Valtiovarainministeriön mukaan laajempien määräyksenantovaltuuksien antamista Valtiokonttorille hallinnon ja valvonnan yksityiskohtiin liittyen tulisi vielä harkita. Valtiovarainministeriö esitti myös, että Valtiokonttorin tehtäviin olisi syytä lisätä tukiviranomaisten tukivälinevarojen hallinnointiin, seurantaan ja valvontaan liittyvä neuvonta. Myös KEHA-keskus esitti, että elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanon ohjeistus tukiviranomaisille tulisi lisätä Valtiokonttorin tehtäviin. Valtiokonttorin 7 §:n mukaisiin tehtäviin on lausuntojen johdosta lisätty tukivälinevarojen käytön hallinnointiin, seurantaan ja valvontaan liittyvä neuvonta.

Useissa lausunnoissa kiinnitettiin huomiota 8 §:ssä mainittuihin ministeriön hallinnonalan ja toimialan käsitteisiin ja toivottiin selkeytystä valvonnan ja johdon vahvistuslausuman antamisen vastuusta. Lausuntojen mukaan täsmennystarve liittyy erityisesti poikkihallinnollisiin tilanteisiin, joissa yhden ministeriön toimialaan kuuluvia elpymis- ja palautumissuunnitelman hankkeita toteutetaan toisen ministeriön hallinnonalaan kuuluvassa tukiviranomaisessa tai joissa hanketta toteuttavat useat eri ministeriöiden hallinnonalaan kuuluvat tukiviranomaiset. Pykälää on lausuntokierroksen jälkeen muutettu siten, että ministeriö antaa ministeriön johdon vahvistuslausuman hallinnonalaansa sijasta toimialastaan.

Maa- ja metsätalousministeriö piti tarkoituksenmukaisempaan, että jokainen tukiviranomainen antaisi johdon vahvistuslausuman suoraan valtiovarainministeriölle eikä oman hallinnonalaansa ministeriölle. Vastaava muutos tulisi tehdä myös 4 §:n 1 momentin 4 kohtaan. Esitystä ei ole lausunnon johdosta muutettu, koska tarkoituksena on säätää erikseen sekä tukiviranomaisen johdon että ministeriön johdon vahvistuslausumasta. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Suomen Akatemia katsoivat, että 10 §:ssä tarkoitettutuksi julkisoikeudelliseksi oikeushenkilöksi, jota

tuen myöntämisen ja vastaavasti 11 §:n mukaiset tuen maksamisen rajoitukset eivät koske, tulisi katsoa tai rinnastaa myös säätiömuotoiset yliopistot sekä osakeyhtiömuotoiset ammattikorkeakoulut. Lakiehdotusta on lausunnon johdosta muutettu selkeyden vuoksi siten, että pykälässä mainitut tuen myöntämisen rajoitukset eivät koske säätiömuotoista yliopistoa.

Lakiehdotuksen 12 §:n perustelujen mukaan pykälä ei oikeuttaisi tukiviranomaista ilmoittamaan eli luovuttamaan Valtiokonttorille tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoryhmiä koskevia tietoja, koska tästä ei olisi erikseen säädetty. Oikeusministeriö katsoi, että vastaava koskenee tietosuoja-asetuksen erityisten henkilöryhmien lisäksi valtiosääntöisesti arkaluonteisia henkilötietoja, ja ehdotti 12 §:n perustelujen ja säätämisyjärjestysperustelujen samoin kuin 13 §:n perustelujen täydentämistä. Lausuma on otettu huomioon 12 §:ää koskien. Lakiehdotuksen 13 §:n perusteluissa rajausta ei tehtäisi, koska tiedonsaanti- ja luovutusoikeus on säännöksessä sidottu välttämättömyysvaatimukseen, minkä lisäksi 13 §:ssä on kysymys tiedonsaanti- ja luovutusoikeudesta yksittäisissä tapauksissa, kun taas 12 §:ssä on kysymys laajemmasta tietojen luovuttamisesta Valtiokonttorin ylläpitämään keskitettyyn kansalliseen seurantaan.

Lakiehdotuksen 13 §:n 3 momenttia on oikeusministeriön lausunnon johdosta selkeytetty. Ehdotettu sääntely vastaa asiallisesti Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta annetun lain (757/2021; jäljempänä *alue- ja rakennepolitiikan rahoituslaki*) 75 §:n 3 momenttia.

Sisäministeriö esitti, että 13 §:n mukaisten laajojen tiedonsaanti- ja luovutusoikeuksien sekä 15 §:n ja 16 §:n mukaisten tarkastajan laajojen toimivaltuuksien vastapainona tulisi tarvittaessa voida varmistaa mahdollisuus viranomaisen salassapitointressin turvaamiseen. Esitystä ei ole lausuman johdosta muutettu koskien 13 §:ää tai sen perusteluja, koska tiedonsaanti- ja luovutusoikeus on 13 §:ssä sidottu välttämättömyysvaatimukseen, koska viranomainen, jolta tietoja pyydetään, voi kieltäytymällä tietojen luovuttamisesta saattaa toisen viranomaisen tiedonsaanti- ja luovutusoikeuden viime kädessä tuomioistuimen ratkaistavaksi ja koska kyseiset säännökset ovat tavanomaisia tukilainsäädännössä. Myöskään lakiehdotuksen 15 §:ää ja 16 §:ää ei ole lausuman johdosta muutettu. Myös näiden säännösten on arvioitu olevan tavanomaisia erilaisten tukien valvontaan liittyviä säännöksiä.

Oikeusministeriön lausunnon mukaan valtiovarainministeriön ja Valtiokonttorin 15 §:ssä säädetty tarkastusoikeudet ovat ristikkäisiä. Valtiokonttorin tarkastusoikeutta on lausunnon johdosta rajattu siten, että se koskee valtiovarainministeriötä vain tukiviranomaisen tai tuen saajan ominaisuudessa, mutta ei siltä osin kuin kyse on valtiovarainministeriön tehtävistä keskitettyinä kansallisena viranomaisena.

Oikeusministeriö katsoi, että koska tarkastuksen kohteena voi olla hyvin erilaisia tietoja, eikä liene poissuljettua, että tarkastuksen kohteena voisi olla myös arkaluonteisia henkilötietoja, tulisi arvioida, onko tarkastajan toimivaltuuksia koskevaa 16 §:ää mahdollista rajata säädösperspektiivisesti oikeuteen tarkastaa tarkastuksen kannalta välttämättömiä tietoja. Esitystä ei ole tältä osin muutettu. Vastaava sääntelyratkaisu on omaksuttu esimerkiksi alue- ja rakennepolitiikan rahoituslain 74 §:ssä sekä valtionavustuslain 17 §:ssä, joista kumpikaan ei sinänsä ole ollut perustuslakivaliokunnan käsiteltävänä. Esitystä ei ole lausunnon johdosta kuitenkaan muutettu, vaan tarkastajan toimivalta koskisi tarkastuksen kannalta tarpeellisia tietoja.

Sisäministeriö esitti, että 17 §:ssä säädetyn virka-avun tulisi olla maksullista kuten sisäministeriön valmistelemissa sisäasioiden rahastojen hallinnoinnista ohjelmakaudella 2021–2026 annetussa laissa (1125/2021). Säännöstä ei ole lausunnon johdosta muutettu, vaan virka-apu olisi

maksutonta paitsi Euroopan unionin toimivaltaisille toimielimille myös kansallisille viranomaisille.

Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys (jakso 9)

Oikeusministeriö katsoi, että julkisen hallintotehtävän antamista muulle kuin viranomaiselle koskevat perustuslain 124 §:n tarkoituksenmukaisuusedellytysarviointia koskevat perustelut ovat varsin niukat. Perusteluja ei ole lausuman johdosta kuitenkaan laajennettu. Kyseinen sääntely koskee ulkopuolisen tilin- tai muun tarkastajan ja tämän apulaisen käyttömahdollisuutta tukivalvonnassa. Ehdotettu sääntely on varsin vakiintunutta avustus- ja tukilainsäädännössä ja mahdollistaa viranomaiselta mahdollisesti puuttuvan erityisasiantuntemuksen hankkimisen, mitä on pidettävä tarkoituksenmukaisena.

Ahvenanmaan maakunnan hallituksen lausunnossa ehdotettiin Ahvenanmaan itsehallintoa koskevaa kohtaa täydennettäväksi muun muassa viittaamalla itsehallinnon perusteena oleviin kansainvälisiin sopimuksiin. Lisäksi lausunnossa ehdotettiin eräitä tekstimuotoiluja. Esitystä ei ole lausunnon johdosta muutettu.

5.2 Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Lakiehdotuksen säännöskohtaisia- ja säätämisyjärjestysperusteluita on korjattu ja täsmennetty.

6 Säännöskohtaiset perustelut

6.1 Laki Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta

1 §. *Soveltamisala.* Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalasta. Lakia sovellettaisiin Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineestä saatavilla varoilla rahoitettavia hankkeita koskevien tukien myöntämiseen ja maksamiseen sekä hankkeiden hallinnointiin, valvontaan ja tarkastukseen. Hankkeella tarkoitettaisiin kaikkia elpymis- ja palautumistukivälinvaroilla rahoitettavia yksittäisiä toimia riippumatta siitä, mikä taho toimen toteuttaa (esim. avustuksen saaja, valtionavustuslain 7 §:n 3 momentin mukainen muu kuin saaja vai valtio itse).

Lakia ei sovelleta asioihin, joissa lainsäädäntövalta kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnalle. Elpymis- ja palautumistukivälineasetuksen 3 artiklan soveltamisalasäännöksessä säädettyihin kuuteen pilariin liittyvät oikeudenalat kuuluvat pääosin Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan. Myös Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmaan sisältyvät Ahvenanmaalla toteutettavat toimenpiteet koskevat maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvia asioita (terveyden- ja sairaanhoito, koulutus ja elinkeinotoiminta). Lakia ei siten sovellettaisi Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmaan sisältyvien Ahvenanmaan maakunnan toimeenpanovastuulla olevien hankkeiden toimeenpanoon eikä tukeen, jonka myöntämisestä vastaa Ahvenanmaalla toimiva tukiviranomainen. Itsehallintolain 32 §:n mukaisella sopimusasetuksella on mahdollista siirtää maakunnan vastuulle kuuluvia elpymis- ja palautumistukivälineasetuksen edellyttämiä valvonta- ja tarkastustehtäviä valtakunnan viranomaisten tehtäväksi.

2 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön.* Laki olisi elpymis- ja palautumistukivälinevaroilla rahoitettavia hankkeita koskeva erityislaki. Myös muualla laissa olevia kyseisen tukiviranomaisen toimintaan sovellettavia säännöksiä sovellettaisiin elpymis- ja palautumistukivälinevaroilla rahoitettaviin hankkeisiin, jos nyt säädettävässä laissa ei toisin säädettäisi. Käytännössä tuen myöntämiseen ja tukiprosessiin sovellettavat säännökset sisältyisivätkin pääosin jo voimassa

olevasta muuhun lainsäädäntöön. Voimassa oleva lainsäädäntö voisi myös tulla sovellettavaksi täydentävästi. Näin voisi olla esimerkiksi silloin, jos muualla laissa säädettäisiin tiettyä tukea koskien nyt säädettäväksi ehdotettavaa lakia laajempia tuen myöntämisen ja maksamisen rajoituksia tai laajempia tiedonsaanti- ja tarkastusoikeuksia. Sen sijaan sellaiset muualla laissa olevat säännökset, joiden soveltaminen merkitsisi, etteivät nyt säädettäväksi ehdotettavan lain mukaiset oikeudet ja velvollisuudet tulisi noudatettaviksi, eivät voisi tulla sovellettaviksi.

3 §. Määritelmät. Lain 3 §:ssä säädettäisiin laissa käytetyistä keskeisistä käsitteistä.

Pykälän 1 kohdan mukaan elpymis- ja palautumistukivälineellä tarkoitettaisiin elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2021/241 tarkoitettua tukivälinettä. Asetuksesta käytettäisiin laissa termiä tukivälineasetus.

Pykälän 2 kohdan mukaan elpymis- ja palautumissuunnitelmalla tarkoitettaisiin Euroopan unionin neuvoston hyväksymää Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmaa.

Pykälän 3 kohdan mukaan elpymis- ja palautumistukivälinevaroilla tarkoitettaisiin elpymis- ja palautumistukivälineestä Suomelle osoitettavia varoja.

Pykälän 4 kohdassa määriteltäisiin tuen käsite. Tuesta olisi kysymys kolmessa eri tilanteessa, jotka liittyvät valtion talousarvioon otettujen elpymis- ja palautumistukivälinevarojen vastaavien määrärahojen käyttämiseen.

Tuesta olisi kyse ensinnäkin silloin, kun viranomainen tai valtionapuviranomaisen tehtäviä lain mukaan hoitava taho myöntäisi valtion ulkopuoliselle tuen saajalle tai toiselle valtion viranomaiselle rahoitusta elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanemiseen liittyvän hankkeen toteuttamiseen. Valtio-oikeushenkilön sisäisestä rahoitussuhteesta käytettäisiin säännöksessä ilmaisua, jonka mukaan kyse olisi (valituskelpoisella hallintopäätöksellä myönnettävän valtionavustuksen sijasta avustusta vastaavasta) toiselle valtion viranomaiselle myönnetystä rahoituksesta.

Tuki voisi olla myös hyödykemuotoista. Tällöin kyse olisi säännöksessä tarkoitetun määrärahan käyttämisestä tuen saajan hyväksi tehtyyn tukipäätöksen toimeenpanemiseksi tarvittavaan tavara- tai palveluhankintaan. Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmassa tällainen tuki on esimerkiksi Varsinais-Suomen ELY-keskuksen myöntämä maatalousmaan kipsikäsitteilytuki, joka myönnetään maksuttomana kipsikäsitteilypalveluna viljelijän hakemuksesta.

Kolmanneksi, valtion viranomainen, jonka käyttöön säännöksessä tarkoitetut määrärahat on valtion talousarviossa tai sen toimeenpanemiseksi laaditussa valtion talousarvion tilijaottelussa osoitettu, voi toteuttaa hankkeen itse. Tällöin kyse olisi tukiviranomaisen itsensä toteuttamasta hankkeesta. Myös elpymis- ja palautumistukivälinevarojen käyttö tukivälineen sallimissa rajoissa tukiviranomaiselle aiheutuvien hallinnollisten kustannusten korvaamiseen kuuluisi käsitteellisesti tukiviranomaisen itse toteuttamien hankkeiden ryhmään.

Pykälän 5 kohdassa määriteltäisiin tukiviranomaisen käsite. Tukiviranomaisella tarkoitettaisiin ensinnäkin valtion viranomaista, joka myöntäisi tukea valtion ulkopuoliselle tai toiselle valtion viranomaiselle. Lisäksi tukiviranomaisen käsite kattaisi tilanteen, jossa valtion viranomainen käyttäisi sille valtion talousarviossa osoitettuja elpymis- ja palautumistukivälinevaroja itse toteutettavaan hankkeeseen. Tällöin kyseinen valtion viranomainen olisi tehtävien eriyttämistä koskevan periaatteen mukaisesti sekä tukiviranomainen että kohdassa 6 tarkoitettu tuen saaja ja

viranomaiseen sovellettaisiin sekä tukiviranomaista että tuen saajaa koskevia säännöksiä. Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmassa tukea myöntäviä tai tukea itse toteuttamiinsa hankkeisiin käyttäviä valtion viranomaisia ovat ministeriöistä ulkoministeriö, valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja ympäristöministeriö sekä virastoista ja laitoksista Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus, Innovaatiorahoituskeskus Business Finland, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus, Energiavirasto, Keskusrikospoliisi, Maahanmuuttovirasto, Maanmittauslaitos, Opetushallitus, Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Suomen Akatemia, tuomioistuinlaitos, työ- ja elinkeinotoimistot ja Väylävirasto.

Tukiviranomaisia olisivat valtion viranomaisten lisäksi lain perusteella valtionapuviranomaiselle kuuluvia tehtäviä hoitavat oikeushenkilöt, jotka myöntäisivät tuen saajalle tukea tai jotka päättäisivät käyttää pykälän 4 kohdassa tarkoitettua määrärahaa itse toteuttamaansa hankkeeseen. Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmassa tällainen taho on Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin alainen Business Finland Oy.

Pykälän 6 kohdassa määriteltäisiin tuen saajan käsite. Tuen saajalla tarkoitettaisiin ensinnäkin luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolle tukiviranomainen on myöntänyt tukea. Tällainen tuen saaja voisi edellä mainitusti olla myös toinen valtion viranomainen. Lisäksi tuen saajalla tarkoitettaisiin tukiviranomaista itseään silloin, kun se käyttäisi pykälän 4 kohdassa tarkoitettua määrärahaa itse toteuttamaansa hankkeeseen.

4 §. Valtiovarainministeriön tehtävät. Pykälässä säädettäisiin elpymis- ja palautumissuunnitelman kansallisena vastuuviranomaisena toimivan valtiovarainministeriön tehtävistä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan valtiovarainministeriön tehtävänä olisi valmistella Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmaehdotus ja siihen ehdotettavat muutokset sekä toimittaa ehdotukset komissiolle. Koska Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelma on tullut voimaan 3.11.2021, tulisi säännös sovellettavaksi vain mahdollisten elpymis- ja palautumissuunnitelman muutosten valmisteluun. Säännös olisi informatiivinen, mutta korostaisi valtiovarainministeriön keskeistä kansallista roolia elpymis- ja palautumissuunnitelman hallinnoinnissa.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan valtiovarainministeriön tehtävänä olisi valmistella tukivälineasetuksen 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu komission kanssa tehtävä Suomen rahoitusosuutta koskeva sopimus sekä tarvittaessa valmistella tukivälineasetuksen 15 artiklassa tarkoitettu komission kanssa tehtävä lainasopimus. Lainasopimusta koskeva säännös sisältyisi lakiin sääntelyn kattavuuden vuoksi, vaikka Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelma ei ainakaan toistaiseksi sisällä lainamuotoisen tuen käyttöä, vaan pelkästään avustuksia. Rahoitusosuutta koskeva sopimus komission kanssa on tullut voimaan 13.1.2022.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan valtiovarainministeriön tehtävänä olisi sopia komission kanssa tukivälineasetuksen 20 artiklan 6 kohdassa tarkoitetuista operatiivisista järjestelyistä. Artiklakohdan mukaan operatiiviset järjestelyt koskevat muun muassa elpymis- ja palautumissuunnitelman seuranta- ja täytäntöönpanojärjestelyjä ja aikatauluja, suunnitelmaan sisältyvien välitavoitteiden ja tavoitteiden saavuttamisen arviointiin liittyviä indikaattoreita sekä järjestelyjä, joiden mukaisesti komissio saa rajoittamattomasti käyttöönsä tarvittavat taustatiedot.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan valtiovarainministeriön tehtävänä olisi vastata tukivälineasetuksen 22 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaiseen komissiolle toimitettavaan maksupyyntöön sisällytettävien tietojen oikeellisuudesta sekä laatia ja toimittaa maksupyyntö ja siihen

sisältyvä johdon vahvistuslausuma komissiolle. Valtiovarainministeriön antama johdon vahvistuslausuma olisi artiklakohdan tarkoittama jäsenvaltion lausuma siitä, että varat on käytetty aiottuun tarkoitukseensa, että maksupyynnön yhteydessä toimitetut tiedot ovat täydelliset, paikansäpitävät ja luotettavat ja että käytössä olevat valvontajärjestelmät antavat riittävät takeet siitä, että varoja on hallinnoitu kaikkien sovellettavien sääntöjen ja erityisesti eturistiriitojen välttämistä, petosten ehkäisemistä, lahjontaa ja päällekkäistä rahoitusta tukivälineestä ja muista unionin ohjelmista koskevien sääntöjen mukaisesti moitteettoman varainhoidon periaatetta noudattaen. Maksupyynnön sisältyisi myös valtiovarain controller -toiminnon lain 5 §:n nojalla laatima yhteenvedo suoritetuista tarkastuksista. Valtiovarainministeriö vastaisi kuitenkin maksupyynnön tukivälineasetuksen 22 artiklan 2 kohdan c alakohdan ii alakohdan mukaan liitettävästä yhteenvedosta koskien tarkastusten johdosta mahdollisesti toteutettuja korjaavia toimia. Korjaavia toimia koskevan yhteenvedon valmistelu voitaisiin lain 4 §:n 3 momentin mukaisella valtiovarainministeriön asetuksella siirtää Valtiokonttorin tehtäväksi.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan valtiovarainministeriön tehtävänä olisi vastata jäsenvaltion vastuulle tukivälineasetuksen 27 artiklassa ja 29 artiklan 5 kohdassa säädetystä raportoinnista. Ensin mainittu säännös edellyttää raportoimaan elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanon edistymisestä kahdesti vuodessa EU-ohjausjakson yhteydessä, jälkimmäinen elpymis- ja palautumissuunnitelman yhteisistä indikaattoreista. Yhteisistä indikaattoreista on annettu 28.9.2021 komission delegoitu asetus 2106/2021.

Pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaan valtiovarainministeriön tehtävänä olisi koordinoida, yhteen sovittaa ja ohjata elpymis- ja palautumissuunnitelman kansallista toimeenpanoa sekä vastata niistä tukivälineasetuksessa säädetystä jäsenvaltion tehtävistä, jotka eivät kuulu minkään muun viranomaisen tehtäviin. Säännös korostaisi valtiovarainministeriön keskitettyä roolia elpymis- ja palautumissuunnitelman valmistelussa ja toimeenpanossa, ellei jonkin tehtävän osalta olisi toisin säädetty. Valtiovarainministeriön ohjaus tapahtuisi muun muassa lain nojalla annettavien määräyksin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin eräistä valtiovarainministeriön tehtäviin liittyvistä asetustenantovaltuuksista. Momentin mukaan valtiovarainministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä elpymis- ja palautumissuunnitelmaehdotuksen ja siihen tehtävien muutosten valmistelusta sekä tuen hallinnoinnin, seurannan ja valvonnan järjestämisestä. Viimeksi mainitut määräykset voisivat koskea esimerkiksi tukiviranomaisen hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvauksen laatimista ja ylläpitämistä, tehtävien eriyttämisessä tukiviranomaisessa huomioon otettavia periaatteita ja ministeriön tai tukiviranomaisen johdon vahvistuslausumaan liittyviä yksityiskohtia.

Pykälän 3 momentin mukaan valtiovarainministeriön asetuksella voitaisiin siirtää 1 momentin 4 kohdassa edellytetyjen tietojen oikeellisuuden varmennustehtäviä ja maksupyynnön valmisteluun liittyviä tehtäviä kuten tarkastushavaintojen johdosta tehtyjen korjaavien toimenpiteiden yhteenvedon laatiminen, 5 kohdassa tarkoitettuja raportointitehtäviä ja 6 kohdassa tarkoitettuja teknisluonteisia hallinnointitehtäviä Valtiokonttorille. Kyse voisi olla esimerkiksi valtiovarainministeriön antamaan johdon vahvistuslausumaan liittyvien toimialan ministeriöiden ja niiden alaisten tukiviranomaisten johdon vahvistuslausumien oikeellisuuden varmentamiseen liittyvistä tehtävistä tai maksupyynnön liitettävästä tarkastusten johdosta tehtyjen korjaavien toimenpiteiden yhteenvedosta (4 kohta), komissiolle muutoin osoitettavien raporttien tai selvitysten laadintaan liittyvistä tehtävistä (5 kohta) tai valtiovarainministeriön vastuulle jäävistä erilaisista elpymis- ja palautumissuunnitelman kansalliseen koordinointiin liittyvistä teknisluonteisista tehtävistä (6 kohta).

Pykälän 4 momentin mukaan valtiovarainministeriön tehtävistä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Vastaava asetuksenantovaltuus sisältyisi myös muiden viranomaisten tehtäviä koskeviin pykäliin.

5 §. Valtiovarain controller -toiminnon tehtävät. Pykälässä säädettäisiin valtiovarain controller -toiminnon tehtävistä. Valtiovarainministeriössä oleva valtiovarain controller -toiminto toimisi elpymis- ja palautumistukivälinevaroilla rahoitettujen hankkeiden erikseen säädettynä riippumattomana ulkoisena tarkastajana. Tehtävässään se olisi toiminnallisesti riippumaton muista tukivälinevarojen hallintoon ja toimeenpanoon osallistuvista viranomaisista sekä vastaisi itsenäisesti tarkastuksista ja havaintojen raportoinnista. Tehtävä vastaisi asiallisesti controller -toiminnon vastuulle eri laeissa säädetyjä EU-ohjelmien tarkastusviranomaistehtäviä (esim. ohjelmakaudella 2021–2027 alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliitiikan toimeenpanosta (756/2021) annetun lain 14 §).

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan controller -toiminnon tehtävänä olisi tarkastaa valtiovarainministeriölle, Valtiokonttorille, ministeriöille ja tukiviranomaisille säädettävässä laissa osoitettujen tehtävien hoitamista. Ulkoisen ja riippumattoman tarkastustoiminnon tehtäviin kuuluisi tarkastuksin valvoa kaikkia niitä kansallisia viranomaisia, joille olisi säädetty elpymis- ja palautumistukivälinevaroista myönnettäviin tukiiin ja niiden seurantaan ja valvontaan liittyviä tehtäviä. Controller -toiminnon toimeenpaneviin viranomaisiin kohdistama valvonta olisi luonteeltaan sääntöjenmukaisuuden tarkastusta.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan controller -toiminnon tehtävänä olisi tarkastaa, ovatko tuen saajat käyttäneet tukea sitä koskevien säännösten, määräysten ja ehtojen mukaisesti ja onko tuen käytölle asetettujen tavoitteiden raportointi asianmukaista. Myös tuen saajiin kohdistuva valvonta olisi luonteeltaan sääntöjenmukaisuuden tarkastusta.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan controller -toiminnon tulisi ilmoittaa 2 ja 3 kohdan mukaisten tarkastusten tuloksista valtiovarainministeriölle, Valtiokonttorille sekä hallinnon- ja toimialan ministeriölle. Ilmoitusvelvollisuudella varmistettaisiin epäkohtien saattaminen tukijärjestelmän toimeenpanosta vastaavien viranomaisten tietoon.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan controller -toiminnon tulisi laatia tukivälineasetuksen 22 artiklan c kohdan ii alakohdassa tarkoitettu yhteenveto suoritetuista tarkastuksista. Valtiovarainministeriö liittäisi yhteenvedon komissiolle toimitettavaan maksupyyntöön.

Pykälän 2 momentin säädettäisiin tarkastusten suorittamisesta. Tarkastusten tulisi perustua tarkastussuunnitelmaan ja riskiarvioon ja niissä tulisi noudattaa kansainvälisesti hyväksytyjä tilintarkastusstandardeja. Tarkastusmenetelmiin ja -periaatteisiin liittyvät kuvaukset sekä käytettävät kansainväliset tilintarkastusstandardit määriteltäisiin tarkemmin valtiovarain controller -toiminnon laatimassa tarkastusstrategiassa, jota päivitetäisiin tarvittaessa.

Pykälän 3 momentin mukaan valtiovarain controller -toiminnon tehtävistä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

6 §. Tukiviranomaisten tehtävät. Pykälässä säädettäisiin tukiviranomaisten tehtävistä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan tukiviranomaisen tehtävänä olisi vastata tuen myöntämiseen liittyvistä tehtävistä. Tuen myöntäminen, samoin kuin kaikki muut tukiprosessin jatkovaiheet kuten tuen maksaminen, käytön seuranta ja mahdollinen takaisinperintä, tapahtuisivat nyt säädettävän lain 2 §:n soveltamisalasäännöksestä johtuen tukiviranomaisen toimintaa kos-

kevan muun lainsäädännön (esimerkiksi yleislakina sovellettavan valtionavustuslain tai valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 annetun lain (758/2021) tai näiden molempien) perusteella, ellei nyt säädettävässä laissa olisi muutoin sovellettavasta lainsäädännöstä joiltakin osin poikkeavia säännöksiä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan tukiviranomaisen tulisi seurata tuen käyttöä siten kuin 12 §:ssä säädetään eli muun muassa toimittaa erikseen säädetyt ja määrätyt tuen käyttöön liittyvät seurantatiedot Valtiokonttorille tukivälineen toimeenpanon keskitettyä kansallista seurantaa varten. Tukiviranomainen vastaisi myös siitä, että tuen käytöstä ja tuelle asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta sekä tuen valvonnasta ja tarkastuksesta Valtiokonttorille ilmoitettavat tiedot olisivat kattavia ja virheettömiä sekä vastaisivat Valtiokonttorin keskitetyn tietojärjestelmän sisältövaatimuksia.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan tukiviranomaisen tulisi antaa myöntämistään ja itse käyttämistään tuista toimialan ministeriölle valtiovarainministeriön asettamaan määräaikaan mennessä 4 §:n 1 momentin 4 kohtaa vastaava tukiviranomaisen johdon vahvistuslausuma. Valtiovarainministeriön komissiolle antama vahvistuslausuma perustuisi osaltaan kunkin tukiviranomaisen myöntämistään tuista antamiin vastaaviin vahvistuslausumiin.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan tukiviranomaisen tulisi laatia myöntämistään ja itse käyttämistään tuista hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvaus ja ylläpitää sitä. Ajantasaisen hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvauksen ja sen toteutumiseen kohdistuvien tarkastusten avulla voitaisiin osaltaan varmentaa, että tukiviranomaisen sisäinen valvonta olisi järjestetty asianmukaisesti.

Pykälän 1 momentin 5 kohdassa säädettäisiin tukiviranomaisen velvollisuudesta ilmoittaa tukivälinevarojen käyttöön liittyvistä rikoksista ja muista sääntöjenvastaisuuksista. Rikoksista tulisi ilmoittaa valtiovarainministeriölle, valtiovarain controller -toiminnolle, Valtiokonttorille ja hallinnonalan ja toimialan ministeriölle sekä valtiontalouden tarkastusvirastolle ja Euroopan petostentorijuntavirastolle, jos kyseessä olisi rikos(epäily), josta tukiviranomaisen olisi valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain (676/2000) 17 §:n 1 momentin mukaan velvollisuus tehdä rikosilmoitus. Mainitun säännöksen mukaan rikosilmoitus saadaan jättää tekemättä vain, jos tekoa on olosuhteet huomioon ottaen pidettävä vähäisenä.

Edellä mainituille tahoille tulisi tehdä ilmoitus myös Valtiokonttorin tarvittaessa ilmoitettaviksi määräämistä muista sääntöjenvastaisuuksista. Määräyksenantovaltuutta käytettäisiin, jos se osoittautuisi tarpeelliseksi esimerkiksi komission kanssa tehtävän operatiivisia järjestelyjä koskevan sopimuksen vuoksi tai muista syistä. Sääntöjenvastaisuuden käsitteellä viitataan tukivälineasetuksen johdantotekstin kohdan 53 mukaisesti tukivälineestä tuettuihin toimenpiteisiin liittyviin vakaviin sääntöjenvastaisuuksiin eli petoksiin, lahjontaan ja eturistiriitoihin taikka rahoitustukea koskevien sopimusten mukaisten velvoitteiden vakavaan rikkomiseen. Neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 2988/95 1 artiklan 2 kohdan määrittelyn mukaisesti väärinkäytösten tunnusmerkit toteuttaa jokainen yhteisön oikeuden säännöksen tai määräyksen rikkominen, joka johtuu taloudellisen toimijan teosta tai laiminlyönnistä ja jonka tuloksena on tai voisi olla vahinko yhteisöjen yleiselle talousarviolle tai yhteisöjen hoidossa oleville talousarvioille, joko suoraan yhteisöjen puolesta kannettujen omien varojen vähenemisen tai lakkaamisen taikka perusteettoman menon takia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tukiviranomaisen velvollisuudesta eriyttää itse toteutetuissa hankkeissa sisäisesti eli hallinnollisesti tuen myöntämiseen ja valvontaan liittyvät tehtävät hankkeen toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä. Jos tukiviranomainen ei tekisi itse toteutetuissa hankkeissa tuen myöntämistä koskevaa päätöstä, eriyttäminen koskisi hankkeen toimeenpanon ja

valvonnan eriyttämistä. Eriyttämiskaavimuksella korostettaisiin, ettei elpymis- ja palautumistukivälinevaroilla rahoitettavan itse toteutettavan hankkeen sisäinen valvonta tukiviranomaisessa voi perustua vain hankkeesta vastuussa olevassa organisaatioyksikössä tehtävään normaaliin esimiesvalvontaan. Momentti sisältäisi myös selkeyttävän säännöksen siitä, että itse toteutettaviin hankkeisiin sovellettaisiin säädettävää lakia ja sen nojalla säädettyä tai määrättyä.

Pykälän 3 momentin mukaan tukiviranomaisen tehtävistä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

7 §. Valtiokonttorin tehtävät. Pykälässä säädettäisiin Valtiokonttorin tehtävistä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan Valtiokonttorin tehtävänä olisi ylläpitää keskitettyä kansallista tietojärjestelmää, johon tukiviranomaisten tulisi toimittaa elpymis- ja palautumistukivälinevaroilla rahoitettujen hankkeiden seurantaan koskevia tietoja 12 §:ssä säädetyn mukaisesti. Koska Valtiokonttorille toimitettaviin tietoihin sisältyisi henkilötietoja, joita Valtiokonttori käsittelee muun muassa momentin 2 kohdan mukaisessa tehtävässään, Valtiokonttori toimisi lain mukaan myös EU:n yleisen tietosuojasetuksen ((EU) 2016/679) 4 artiklan 7 kohdan tarkoittamana rekisterinpitäjänä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan Valtiokonttorin tehtäviin kuuluisi neuvoa ministeriöitä ja tukiviranomaisia tukivälinevarojen käytön hallinnoinnissa, seurannassa ja valvonnassa. Valtiokonttorin tehtävänä olisi lisäksi neuvoa laissa tarkoitettuja kansallisia viranomaisia 12 §:n mukaisten tietojen toimittamisessa.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan Valtiokonttorin tulisi varmentaa, että tukiviranomaisten toimittamat tiedot sisältävät kaikki toimitettavaksi säädetyt ja määrättyt tiedot. Kyseessä olisi luonteeltaan hallinnollinen varmennustehtävä.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan Valtiokonttorin tehtävänä olisi tuottaa tietojärjestelmän sisältämien tietojen avulla tai muutoin valtiovarainministeriölle, valtiovarain controller -toiminnolle sekä toimivaltaisille Euroopan unionin toimielimille, elimille ja laitoksille niiden lakisääteisten tehtävien edellyttämät tiedot ja selvitykset. Kyse olisi erityisesti mainittujen viranomaisten valvonta- ja tarkastustehtävien edellyttämien tietojen ja selvitysten tuottamisesta. Valtiokonttori tuottaisi tietojärjestelmän avulla myös Suomen maksupyynnöjä varten tarvittavat tiedot valtiovarainministeriölle.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan Valtiokonttorin tulisi valvoa ja varmentaa elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanoa ja tukivälinevarojen käyttöä. Tehtävä sisältäisi sekä hallinnollisia varmennustehtäviä että varsinaisia tarkastustehtäviä. Valtiokonttorilla olisi tehtävän edellyttämät tiedonsaantioikeudet (13 §) ja tarkastusoikeudet (15 §). Valtiokonttorin valvonta kohdistuisi sekä tukiviranomaisiin ja ministeriöihin että tarvittaessa tuen saajiin.

Pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaan Valtiokonttorin tulisi valvoa ja varmentaa, että tukiviranomainen korjaa Euroopan unionin toimivaltaisen toimielimen, elimen tai laitoksen, valtiovarain controller -toiminnon, valtiovarainministeriön, Valtiokonttorin, ministeriön tai tukiviranomaisen itsensä tekemässä valvonnassa ja tarkastuksessa havaitut tuen hallinnointia tai käyttöä koskevat virheet ja puutteet. Valtiokonttori valvoisi korjaavien toimenpiteiden toteuttamista sekä hallinnollisin varmennuksin että tarvittaessa tarkastuksin.

Pykälän 1 momentin 7 kohdan mukaan Valtiokonttorin tehtävänä olisi tarvittaessa päätöksellään velvoittaa tukiviranomainen korjaamaan määräajassa puutteet ja virheet, jotka Valtiokonttori on tehtäviä hoitaessaan havainnut tai joita koskien tukiviranomainen ei ole ryhtynyt kohtuullisessa

ajassa korjaaviin toimenpiteisiin, vaikka puutteellisuus tai virheellisyys on jo aiemmin havaittu Euroopan unionin toimivaltaisen toimielimen, elimen tai laitoksen, valtiovarain controller -toiminnon, valtiovarainministeriön, ministeriön tai tukiviranomaisen itsensä tekemässä valvonnassa. Valtiokonttorilla ei olisi kuitenkaan käytössään hallinnollisia pakkokeinoja päätöksensä toimeenpanon tehosteeksi. Valtiokonttorin päätöksellä olisi tästä huolimatta yleistä merkitystä tukijärjestelmän valvonnan kannalta. Päätös olisi valvontaviranomaisen kannanotto, jonka mukaan tukiviranomaisen toiminta ei olisi asianmukaista.

Pykälän 2 momentin mukaan Valtiokonttorin tehtävistä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

8 §. Ministeriön tehtävät. Pykälässä säädettäisiin ministeriön tehtävistä.

Pykälän 1 momentin mukaan kunkin ministeriön tehtävänä olisi valvoa, että sen hallinnonalan ja toimialan tukiviranomaiset toimeenpanevat elpymis- ja palautumissuunnitelmaa asianmukaisesti. Tähän liittyen, ja myös osana perustuslain 68 §:n 1 momentissa tarkoitettua ministeriön toimialan valvontaa, ministeriön tulisi paitsi seurata hallinnonalaansa ja toimialansa tukiviranomaisten elpymis- ja palautumissuunnitelman edistymistä myös esimerkiksi arvioida tukiviranomaisten hallinto- ja valvontajärjestelmän asianmukaisuus sekä tarvittaessa laajemminkin valvoa tukien toimeenpanoa hallinnonalallaan ja toimialallaan. Ministeriöllä olisi tähän liittyvät kattavat tiedonsaantioikeudet (13 §) ja myös oikeus tarkastaa hallinnonalaansa ja toimialansa tukiviranomaisia sekä niiltä tukea saaneita tuen saajia (15 §). Pykälän 1 momentin mukaan ministeriön tulisi myös antaa ministeriön ja sen toimialan muiden tukiviranomaisten myöntämistä ja itse käyttämistä tuista valtiovarainministeriölle sen asettamaan määräaikaan mennessä 4 §:n 1 momentin 4 kohtaa vastaava ministeriön johdon vahvistuslausuma.

Pykälän 2 momentin mukaan ministeriön 1 momentin mukaista tehtävistä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

9 §. Euroopan unionin taloudellisten etujen suojaaminen. Pykälän mukaan lain 2 luvussa eli 4–8 §:ssä tarkoitettujen kansallisten viranomaisten (valtiovarainministeriö, Valtiovarain controller -toiminto, tukiviranomainen, Valtiokonttori ja ministeriöt) on säädettäväksi ehdotetun lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan otettava asianmukaisesti huomioon Euroopan unionin taloudellisten etujen suojaaminen. Säännöksellä korostettaisiin viranomaisten velvollisuutta suojata Unionin taloudellisia etuja tukivälineasetuksessa tarkoitettulla tavalla.

10 §. Tuen myöntämisen rajoitukset. Pykälässä säädettäisiin eräistä tuen myöntämisen rajoituksista sekä mahdollisuudesta poiketa tästä erityisen painavasta syystä. Pääsääntönä harkinnanvaraisia tukia myönnettäessä olisi, että tuen saaja olisi hoitanut asianmukaisesti julkisoikeudelliset ja yksityisoikeudelliset velvoitteensa. Säännös merkitsisi pääsääntöisesti, ettei tukea voitaisi myöntää, jos tukea koskevan hakemuksen ja sitä koskevan selvittämisen perusteella kävisi ilmi, että tuen hakijaa koskisi jokin momentissa säädettäväksi ehdotettu tuen myöntämisen rajoitus. Osin vastaavanlaisia säännöksiä sisältyy nykyisin sektorikohtaiseen avustuslainsäädäntöön.

Pykälän 1 momentissa säädettävät tuen myöntämisen rajoitukset koskisivat yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 3 §:ssä tarkoitettuja yrityksiä tai muita yhteisöjä ja säätiöitä kuin julkisoikeudellisia oikeushenkilöitä ja säätiömuotoisia yliopistoja. Yritys- ja yhteisötietolain 3 §:ssä tarkoitettuja yrityksiä ja yhteisöjä ovat muun muassa avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osakeyhtiö, osuuskunta, yhdistys, säätiö ja muu yksityisoikeudellinen oikeushenkilö, eurooppayhtiö, eurooppaosuuskunta ja eurooppalainen taloudellinen etuyhtymä, tuloverolaissa (1535/1992) tarkoitettu elinkeino- tai verotusyhtymä sekä elinkeinotoimintaa harjoittava luonnollinen henkilö ja kuolinpesä. Säännökset koskisivat siten esimerkiksi osakeyhtiötä, yhdistystä, säätiötä ja

elinkeinotoimintaa harjoittavaa luonnollista henkilöä. Säännöksiä ei sen sijaan sovellettaisi julkisoikeudellisiin oikeushenkilöihin. Soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät valtio ja sen laitos, kunta, kuntayhtymä, seurakunta ja muu uskonnollinen yhdyskunta sekä muu julkisoikeudellinen oikeushenkilö kuten julkisoikeudellinen yliopisto sekä selkeyden vuoksi erikseen mainiten säätiömuotoinen yliopisto. Soveltamisalan ulkopuolelle jäisi myös luonnollinen henkilö, joka ei harjoittaisi elinkeinotoimintaa, esimerkiksi apurahansaaja.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan tukea ei voitaisi myöntää, jos tuen hakija olisi tukihakemuksen vireilletulovuotena tai sitä edeltävän kolmen kalenterivuoden aikana laiminlyönyt toistuvasti tai huomattavissa määrin veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröimis-, ilmoitus- tai maksuvelvollisuuksiensa hoitamisen ja maksu- tai rekisteröitymisvelvollisuus olisi tukea haettaessa edelleen hoitamatta. Laiminlyöntiä arvioitaessa tukiviranomaisen tulisi kiinnittää huomiota laiminlyönnin toistuvuuteen ja euromääräiseen suuruuteen. Maksujen laiminlyönnin olisi tullut tapahtua toistuvasti tai huomattavissa määrin. Yksittäiset, unohtukseen tai huolimattomuuteen rinnastuvat ilmoituslaiminlyönnit tai rahamäärältään vähäiset maksulaiminlyönnit eivät yleensä voisi muodostua tuen myöntämisen esteeksi. Laiminlyönnistä ei olisi kyse, jos vero- ja maksulaiminlyöntien hoitamisesta olisi tehty viranomaisen hyväksymä sitova maksusuunnitelma, jota olisi noudatettu.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan tukea ei voitaisi myöntää, jos hakijalla olisi vähäistä suurempia velkoja perittävänä ulosotossa tai velkoja, jotka on palautettu ulosotosta varattomuussetetodistuksin. Vähäiset ulosottovelat eivät voisi olla tuen myöntämisen esteenä.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan tukea ei voitaisi myöntää, jos hakija olisi asetettu konkurssiin tai jos hakijan konkurssiin asettamista koskeva asia olisi vireillä tuomioistuimessa.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan tukea ei voitaisi myöntää, jos hakija olisi jättänyt noudattamatta valtionavustuslain 21 tai 22 §:n taikka muun lain nojalla tehtyä valtionavustuksen takaisinperintäpäätöstä. Uuden tuen myöntämistä hakijalle, jolla on maksamattomia valtionavustuksen takaisinperintöjä, ei ilman erityisen painavaa syytä voida pitää tarkoituksenmukaisena. Sama koskisi momentin 5 ja 6 kohdan velvoitteiden laiminlyöntejä. Ensin mainitussa kohdassa olisi kysymys tuen hakijalle aiemmin myönnetyn valtion lainan tai osan heti takaisinmaksettavaksi koskevan päätöksen laiminlyönnistä tilanteessa, jossa takaisinmaksuvelvoite perustuu tuen hakijan vilpilliseen tai virheelliseen menettelyyn tai laiminlyöntiin laina-asiassa. Jälkimmäisessä kohdassa olisi kysymys eräiden valtion tukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annetun lain (300/2001) 1 §:ssä tarkoitetun tuen eli valtiontuen takaisinperintäpäätöksen noudattamatta jättämisestä.

Pykälän 2 momentin mukaan tukiviranomainen voisi 1 momentista poiketen myöntää tukea, jos se olisi erityisen painavasta syystä tarkoituksenmukaista. Kyse voisi olla muun muassa ennalta arvaamattomasta ja äkillisestä olosuhdemuutoksesta, johon ei ole voitu varautua, kuten esimerkiksi COVID-19-pandemia. Tuen myöntäminen olennaisten velvoitteiden laiminlyöntien tapauksissa olisi kuitenkin hyvin poikkeuksellista ja olisi aina perustuttava tapauskohtaiseen perusteltuun ja dokumentoituun arviointiin.

Tukiviranomainen voisi pyrkiä selvittämään eri tavoin, onko tuen myöntämiselle jokin 10 §:n 1 momentin säädetty rajoitus. Lähtökohtaisesti riittävää olisi, että tietoja kysytään hakijalta itseltään. Olennaisesti virheellisten tietojen antaminen johtaisi avustusmuotoisen tuen takaisinperintään valtionavustuslain 21 §:n 3 kohdan nojalla. Lievemmissä tilanteissa tulisi harkittavaksi valtionavustuksen harkinnanvarainen takaisinperintä valtionavustuslain 22 §:n perusteella. Jos kyse olisi lainamuotoisesta tuesta, olennaisesti virheellisin perustein myönnetty laina voitaisiin

valtion lainanannosta sekä valtiontakauksesta ja valtiontakuusta annetun lain (449/1988) 7 §:n 1 momentin mukaan määrätä heti takaisinmaksettavaksi.

Tarvittaessa tukiviranomainen voisi selvittää tuen myöntämisen rajoituksia eri viranomaisilta tiedonsaantioikeuksiensa avulla. Avustusta myöntävällä tukiviranomaisella olisi myös mahdollisuus pyytää maksutta Verohallinnon harmaan talouden selvitysyksiköltä siitä annetun lain (1207/2010) 5 §:ssä tarkoitettu velvoitteidenhoitoselvitys (VHS) edellyttäen, että tukiviranomainen olisi sopinut selvitysten tuottamisesta selvitysyksikön kanssa ja että tukiviranomaiselle olisi käytettävissään tämän edellyttämä tietojärjestelmärajapinta. Velvoitteidenhoitoselvityksessä kuvataan organisaation tai organisaatiohenkilön sekä näihin välittömästi tai välillisesti kytkettyvän organisaation ja organisaatiohenkilön toimintaa ja taloutta sekä veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka tullin perimiin maksuihin liittyvien velvoitteiden hoitamista. Velvoitteidenhoitoselvitysten avulla olisi mahdollisuus arvioida, onko tuen myöntämiselle jokin 10 §:n 1 momentin 1–3 kohdissa tarkoitettu rajoitus.

Valtiovarainministeriössä vireillä olevassa valtionavustusten digitalisointihankkeessa on tavoitteena rakentaa kaikkien valtionapuviranomaisten käyttöön tarjottava yhteinen VHS-kyselyrajapinta, joka olisi käytettävissä vuonna 2023. Tavoitteena on lisäksi, että tietojärjestelmästä olisi jatkossa mahdollista tarkistaa kootusti, onko valtionavustuksen hakija laiminlyönyt jonkin valtionapuviranomaisen tekemää lainvoimaista valtionavustuksen takaisinperintäpäätöstä.

11 §. Tuen maksamisen rajoitukset. Pykälässä säädettäisiin tuen maksamisen rajoituksista koskien tilanteita, joissa tuki on tarkoitettu maksaa tai hyödykemuotoinen tuki luovuttaa kokonaan tai osittain vasta myöhemmin kuin viivytyksettä tukipäätöksen tekemisen jälkeen. Pykälä koskisi hallinnollisen taakan vähentämiseksi vain tukia, joiden määrä on vähintään 50 000 euroa. Muutoin maksamisen rajoitukset vastaisivat tuen myöntämisen rajoituksia. Tukea ei siten voitaisi maksaa eikä hyödykemuotoista tukea luovuttaa ilman asiassa tuen myöntämisen jälkeen saatua uutta selvitystä, jos määrältään yli 50 000 euron tuen maksaminen tai luovutus tapahtuisi kokonaan tai osittain tukipäätöksen tekemisen jälkeen ja jos tuen saajaa tällöin koskisi jokin tuen myöntämisen rajoitus. Tukiviranomainen voisi kuitenkin poiketa tästä erityisen painavasta syystä eli vastaavilla perusteilla kuin tukea alun perin myönnettäessä. Säännöksellä varmistettaisiin, ettei arvoltaan merkittävää tukea makseta tai luovuteta sellaiselle tuen saajalle, joka ei enää täytä tuen saamisen edellytyksiä. Myös tuen maksamisen yhteydessä olisi lähtökohtaisesti riittävää, että tarvittavia tietoja kysyttäisiin hakijalta itseltään.

12 §. Tuen käytön keskitetty kansallinen seuranta. Pykälässä säädettäisiin tuen käytön kansallisesta seurannasta ja sitä koskevasta tietojärjestelmästä. Elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanon seuranta ja valvontaa varten perustettaisiin 7 pykälän 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu kansallinen tietojärjestelmä, johon koottaisiin kattavasti Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanoa koskevat tiedot.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tiedoista, jotka tukiviranomaisen olisi osana tuen käytön seuranta ja valvontaa tallennettava käyttämäänsä (omaan tai toisen viranomaisen omistamaan tai rekisterinpitovastuulla olevaan) tietojärjestelmään ja ilmoitettava salassapitosäännösten estämättä Valtiokonttorille elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanon keskitettyä kansallista seuranta ja valvontaa varten. Elpymis- ja palautumissuunnitelman hallinnoinnissa ja toimeenpanossa hyödynnetään lähtökohtaisesti olemassa olevia tukiviranomaisten omia tai sen käytössä olevia tietojärjestelmiä, joihin olisi tallennettava tuen käytön seurannan ja valvonnan kannalta oleelliset tiedot. Elpymis- ja palautumistukivälineestä rahoitettavien hankkeiden seuranta ja valvontaa varten olisi tarpeen säätää välttämättömistä tieto-joukoista, jotka eivät vält-

tämättä nykyisin kaikilta osin sisälly olemassa olevien tietojärjestelmien tietosisältöihin. Valtiokonttorille ilmoitettavia salassa pidettäviä tietoja voisivat olla esimerkiksi tietyt henkilötiedot ja yritysten liikesalaisuuksia sisältävät hanketiedot.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan seurattavia ja Valtiokonttorille ilmoitettavia tietoja olisivat tuen hakemista, myöntämistä, maksamista, seurantaa, maksatuksen lopettamista, palauttamista, tarkastuksia, takaisinperintää ja muita jälkitoimia koskevat tiedot, mukaan lukien tukivälineasetuksen 2 artiklan 6 alakohdassa tarkoitettun ”ei merkittävää haittaa” -periaatteen toteutumisen arviointia ja seurantaa koskevat tarvittavat tiedot. Tuen hallinnointia koskevat tiedot olisivat tarpeen elpymis- ja palautumissuunnitelman toimenpiteiden ja niiden rahoituksen edistymisen seuraamiseksi. Rahoituksen toteutumista koskevia tietoja joudutaan raportoimaan muun muassa komissiolle toimitettavien maksupyyntöjen yhteydessä ja ne ovat osa jäljempänä mainittua välitavoitteiden ja tavoitteiden toteutumisen osoittavaa tietomateriaalia. Tiedot ovat tarpeen myös Valtiokonttorin, valtiovarainministeriön ja ministeriön toimintaan kohdistaman valvonnan ja valtiovarain controller -toiminnon suorittamien tarkastusten suorittamiseksi ja myös esimerkiksi hanketarkastusten otannan toteuttamiseksi. Tukivälineasetuksen 2 artiklan 6 kohdan mukaan ”ei merkittävää haittaa -periaatteella” tarkoitetaan sitä, että ei tueta eikä harjoiteta taloudellista toimintaa, joka aiheuttaa kestävä sijoittamista helpottavasta kehyksestä ja asetuksen (EU) 2019/2088 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2020/852 17 artiklassa tarkoitettua merkittävää haittaa tapauksen mukaan mille tahansa ympäristötavoitteista. Ei merkittävää haittaa -periaatteen toteutumisen arviointi ja seuranta ovat osa aineistoa, jonka jäsenvaltioiden tulee tarvittaessa toimittaa komissiolle maksupyyntöjä todentavana aineistona. Tarvittavasta todentavasta aineistosta määrätään toimenpiteittäin Suomen ja komission välisessä elpymis- ja palautumistukivälineen operatiivisia järjestelyjä koskevassa sopimuksessa.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan tukiviranomaisten olisi tallennettava käyttämäänsä tietojärjestelmään sekä ilmoitettava Valtiokonttorille elpymis- ja palautumissuunnitelman mukaisen välitavoitteiden ja tavoitteiden toteutumista koskevat tiedot. Välitavoitteiden ja tavoitteiden toteutumista koskevat tiedot, mukaan lukien toteutumista todentavat asiakirjat ja raportit, ovat välttämättömiä Suomen komissiolle toimittaman maksupyynnön laatimiseksi ja todentamiseksi. Määräykset maksupyyntöihin vaadittavista tiedoista ja todentavasta aineistosta sisältyvät Suomen ja komission väliseen elpymis- ja palautumistukivälineen operatiivisia järjestelyjä koskevaan sopimukseen, jossa ne määrittellään yksityiskohtaisesti jokaiselle suunnitelman toimenpiteelle erikseen.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan tallennettavia ja Valtiokonttorille ilmoitettavia tietoja olisivat elpymis- ja palautumistukivälineasetuksen 22 artiklan 2 kohdan d alakohdan i–iv alakohdissa tarkoitettut tiedot. Elpymis- ja palautumistukivälineasetuksen 22 artiklan 2 kohdan d alakohdassa edellytetään, että alakohtien i–iv mukaiset tiedot kerätään ja asetetaan saataville.

Elpymis- ja palautumistukivälineasetuksen 22 artiklan 2 kohdan d alakohdan i alakohta koskee varojen lopullisen saajan nimeä. Varojen lopullisella saajalla tarkoitetaan avustuksen tai lainan saajaa. Jos tuki on valtion talousarvioon otetun elpymis- ja palautumistukivälinevaroja vastaavan määrärahan käyttöä tuen saajan hyväksi tehtyyn tavara- tai palveluhankintaan, varojen lopullinen saaja on tuen saaja, jonka hyväksi tavara- tai palveluhankinta tehdään. Tukiviranomaiset ovat varojen lopullisia saajia silloin, kun ne käyttävät edellä mainittua määrärahaa itse toteuttamaansa hankkeeseen.

Elpymis- ja palautumistukivälineasetuksen 22 artiklan 2 kohdan d alakohdan ii alakohta velvoittaa keräämään ja asettamaan saataville tiedot toimeksisaajan ja alihankkijan nimestä, jos

varojen lopullinen saaja on hankintaviranomainen julkisia hankintoja koskevan unionin oikeuden tai kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Kohta koskee hankkeita, joissa varojen lopullinen saaja on julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016), jäljempänä *hankintalaki*, 5 §:ssä tarkoitettu hankintayksikkö. Hankintayksiköitä ovat valtion, hyvinvointialueiden, hyvinvointiyhtymien, kuntien ja kuntayhtymien viranomaiset, evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko sekä niiden seurakunnat ja muut viranomaiset, valtion liikelaitokset, hankintalaissa tarkoitettut julkisoikeudelliset laitokset sekä mikä tahansa hankinnan tekijä silloin, kun se on saanut hankinnan tekemistä varten tukea yli puolet hankinnan arvosta edellä mainituilta hankintayksiköltä. Jos varojen lopullinen saaja on hankintalain 5 §:ssä tarkoitettu hankintayksikkö ja jos elpymis- ja palautumistukivälineestä rahoitettavassa hankkeessa toteutetaan julkisia hankintoja, tukiviranomaisen tulisi kerätä ja ilmoittaa Valtiokonttorille hankintamenettelyssä valittujen toimeksisaajien ja mahdollisten alihankkijoiden nimi. Käytännössä toimeksisaajista ja alihankkijoista tulisi kerätä ja ilmoittaa Valtiokonttorille nimen lisäksi y-tunnus tai muu yksilöivät tunnus.

Elpymis- ja palautumistukivälineasetuksen 22 artiklan 2 kohdan d alakohdan iii alakohta koskee d alakohdan i alakohdassa tarkoitettujen varojen lopullisten tuen saajien ja ii alakohdassa tarkoitettujen toimeksisaajien tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien etu- ja sukunimeä sekä syntymäaikaa, jotka tukiviranomaisen olisi kerättävä ja ilmoitettava Valtiokonttorille. Tosiasiallisella omistajalla ja edunsaajalla tarkoitetaan rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/60/EY ja komission direktiivin 2006/70/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/849, jäljempänä *rahanpesudirektiivi*, 3 artiklan 6 kohdassa määriteltyjä tahoja. Suomen lainsäädännössä tosiasiallinen edunsaaja määritellään rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (444/2017), jäljempänä *rahanpesulaki*, 1 luvun 5–7 §:ssä. Patenti- ja rekisterihallitus ylläpitää edunsaajarekisteriä osana yhteisömuotoja koskevaa rekisteriä, johon kerätään yhteisöjen tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien tiedot. Yrityksen tosiasiallisen edunsaajan rekisteröinnistä säädetään kaupparekisterilaissa (129/1979), yhdistyksen hallituksen jäsenten rekisteröinnistä säädetään yhdistyslaissa (503/1989), uskonnollisten yhdyskuntien hallituksen jäsenten rekisteröinnistä säädetään uskonnonvapauslaissa (453/2003) ja säätiön hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenten rekisteröinnistä säädetään säätiölaissa (487/2015).

Rahanpesudirektiivin 3 artiklan 6 kohdan mukaan omistajalla ja edunsaajalla tarkoitetaan yhtä tai useampaa luonnollista henkilöä, joka viime kädessä omistaa yhteisön ja käyttää siinä määräysvaltaa tai yhtä tai useampaa luonnollista henkilöä, jonka lukuun liiketoimi suoritetaan tai toimintaa harjoitetaan. Yhteisöjen osalta tarkoitetaan henkilöitä, jotka omistavat yli 25% osakeista, äänioikeuksista tai omistusosuudesta suoraan tai välillisesti toisen yrityksen tai yhteisön kautta tai käyttävät määräysvaltaa muilla keinoin. Jos omistajaa ja edunsaajaa ei pystytä määrittelemään (edellä mainittu 25% omistuskynnys ei ylity tai määrittely ei onnistu), tosiasiallisena omistajalla ja edunsaajalla tarkoitetaan yhtä tai useampaa luonnollista henkilöä, joka kuuluu ylempään johtoon. Rahanpesulain 5 §:n 4 momentin mukaan tosiasiallisina edunsaajina pidetään tällöin tarkasteltavana olevan oikeushenkilön hallitusta tai vastuunalaisia yhtiömiehiä, toimitusjohtajaa tai muuta vastaavassa asemassa olevaa henkilöä. Rahanpesulain 7 §:n mukaan yhdistyslaissa (503/1989) tarkoitettuna aatteellisen yhdistyksen tosiasiallisina edunsaajina pidetään yhdistysrekisteriin merkittyjä hallituksen jäseniä. Uskonnonvapauslaissa (453/2003) tarkoitettuna uskonnollisen yhdyskunnan tosiasiallisina edunsaajina pidetään uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriin merkittyjä hallituksen jäseniä. Säätiölaissa (487/2015) tarkoitettuna säätiön tosiasiallisina edunsaajina pidetään säätiörekisteriin merkittyjä hallituksen ja hallintoneuvoston jäseniä. Asunto-osakeyhtiölaissa (1599/2009) tarkoitettuna asunto-osakeyhtiön ja keskinäisen

kiinteistöosakeyhtiön tosiasiallisina edunsaajina pidetään kaupparekisteriin merkittyjä hallituksen jäseniä. Omistajilla ja edunsaajilla ei edellä mainituissa yhteyksissä tarkoiteta säännellyillä markkinoilla kaupankäynnin kohteena olevan yhtiön omistajia ja edunsaajia.

Elpymis- ja palautumistukivälinasetuksen 22 artiklan 2 kohdan d alakohdan iv alakohta koskee luetteloa elpymis- ja palautumissuunnitelman mukaisten uudistusten ja investointihankkeiden täytäntöönpanotoimenpiteistä sekä kyseisten toimenpiteiden julkisen rahoituksen kokonaismäärää siten, että ilmoitetaan erikseen tukivälineestä ja muista unionin rahastoista maksettujen varojen määrä. Luettelolla elpymis- ja palautumissuunnitelman mukaisten uudistusten ja investointihankkeiden täytäntöönpanotoimenpiteistä tarkoitetaan luetteloa yksittäisistä elpymis- ja palautumistukivälineestä rahoitetuista hankkeista. Suomessa tämä tarkoittaisi tukiviranomaisen itse toteuttamia hankkeita sekä avustus-, laina- ja hyödykemuotoisen tuen osalta myöntämispäätöksessä yksilöityä varojen lopullisen saajan hanketta. Julkisella rahoituksella tarkoitetaan kaikkea hankkeeseen julkisista rahoituslähteistä kohdistettua rahoitusta, myös kansallista rahoitusta. Käytännössä alakohdan iv mukaiset tiedot tulisi voida koota ja raportoida pykälän 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen hanketietojen avulla.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan olisi kerättävä ja ilmoitettava myös elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/241 täydentämisestä vahvistamalla yhteiset indikaattorit ja elpymisen ja palautumisen tulostaulun yksityiskohtaiset osat annetun komission delegoidun asetuksen (2021/2106) 1 artiklan f alakohdassa tarkoitettuja yhteisiä indikaattoreita koskevat tiedot. Kyseiset, asetuksen liitteessä mainitut neljätoista indikaattoria koskevat primäärienergian vuotuisen kulutuksen säästöä, uusiutuvaa energiaa varten asennettua lisäkapasiteettia, vaihtoehtoisten polttoaineiden lataus- ja tankkausinfrastruktuuria, tulvien, metsäpalojen ja muiden ilmastoon liittyvien katastrofien torjuntatoimista hyötyvää asukasmäärää, sellaisten asuntojen lisämäärä, joilla on erittäin suuren kapasiteetin verkkoyhteys, yritysten lukumäärää, jotka saavat tukea digitaalisten tuotteiden, palvelujen ja sovellusprosessien kehittämisessä tai käyttöönotossa, uusien ja parannettujen julkisten digipalvelujen, -tuotteiden ja -prosessien käyttäjien lukumäärää, tuetuissa tutkimuslaitoksissa työskentelevien tutkijoiden lukumäärää, tuettujen yritysten lukumäärä jaoteltuna pieniin (ml. mikroyritykset), keskiuuriin ja suuriin, koulutukseen osallistuvien henkilöiden lukumäärä, työssä olevien tai työnhakuun osallistuvien henkilöiden lukumäärä, uusien tai uudistettujen terveydenhuoltolaitosten kapasiteettia, uusien tai uudistettujen lastenhoitopalvelujen ja koulutustarjonnan luokkahuonekapasiteettia sekä tukea saavien 15–29-vuotiaiden nuorten lukumäärää.

Pykälän 2 momentin mukaan tukiviranomaisen olisi 1 momentissa säädetyn lisäksi tallennettava käyttämäänsä tietojärjestelmään Valtiokonttorin määräämät muut elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanon keskitetyn kansallisen seurannan ja valvonnan kannalta olennaiset tiedot sekä ilmoitettava ne Valtiokonttorille. Pykälän 1 momentin 1–4 kohdan lisäksi elpymis- ja palautumistukivälineen osalta voi tulla kerättäväksi ja raportoitavaksi myös sellaisia tietoja, joita ei lain säätämiseen mennessä voida tyhjentävästi määritellä. Seurannan ja valvonnan kannalta olennaiset tiedot voivat täsmentyä muun muassa komission myöhemmin antamassa ohjeistuksessa tai kansallisten tietotarpeiden perusteella. Valtiokonttori voisi määrätä tukiviranomaisen ilmoitettavaksi vain sellaisia tietoja, jotka eivät ole salassa pidettäviä.

Pykälän 3 momentin mukaan tukiviranomaisen, ministeriön, joka ei ole tukiviranomainen, sekä valtiovarainministeriön ja valtiovarain controller -toiminnon olisi ilmoitettava säädettäväksi ehdotettavan lain nojalla tekemistään tarkastuksista ja luovutettava niiden perusteella laaditut tarkastuskertomukset Valtiokonttorille salassapitosäännösten estämättä. Tiedot tehdyistä tarkastuksista olisivat tarpeen elpymis- ja palautumisvälinevarojen valvontaa sekä komissiolle tehtävien maksupyyntöjen laatimista varten. Tukivälineasetuksen 22 artiklan 2 kohdan c alakohdan

ii alakohdan mukaan maksupyyntöön on liitettävä yhteenveto suoritetuista tarkastuksista, mukaan lukien havaitut puutteet ja mahdolliset toteutetut korjaavat toimet.

Pykälän 4 momentin mukaan Valtiokonttori voisi antaa tukiviranomaisille tarkempia määräyksiä 1 momentin nojalla toimitettavista tiedoista. Valtiokonttori ei voisi määrätä toimitettavaksi tietoja, jotka eivät kuulu 1 momentin alaan, vaan pelkästään 1 momentin soveltamisalan sisällä supistavasti (toimitettavien tietojen ja niiden käsittelyn minimointi EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisesti). Tarkentavat määräykset tietojen sisällöstä saattaisivat olla tarpeen Valtiokonttorin ylläpitämän 7 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun tietojärjestelmään kerättävien tietosisältöjen täsmennyessä tai komission antaman tarkentavan ohjeistuksen myötä.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin Valtiokonttorin oikeudesta antaa tukiviranomaisille, ministeriöille, valtiovarainministeriölle ja valtiovarain controller -toiminnolle tarvittavat tekniset määräykset 12 §:ssä tarkoitettujen tietojen toimittamistavasta. Käytännössä tiedot joko siirrettäisiin tukiviranomaisen käyttämästä järjestelmästä digitaalisesti Valtiokonttorin järjestelmään tai tietyin osin ne syötettäisiin sinne erikseen. Tietojen tekninen toimittamistapa voisi täsmentyä tai muuttua Valtiokonttorin ylläpitämän kansallisen tietojärjestelmän kehittyessä, minkä vuoksi tietojen toimittamistavasta tulisi voida antaa teknisiä määräyksiä.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin turvallisuusperusteisista rajoituksista tietojen luovutukseen Valtiokonttorille. Momentin mukaan Valtiokonttorille ei 12 §:n perusteella luovutettaisi sellaisia asiakirjoja, tai tietoja niistä, jotka tiedonhallintalain nojalla tulee luokitella turvaluokkaa IV korkeampaan turvaluokkaan. Valtiokonttorilla samoin kuin muilla laissa säädettyillä kansallisilla viranomaisilla olisi kuitenkin lain 13 §:n nojalla oikeus erikseen pyytämällä saada tieto tällaisestakin asiakirjasta, jos asiakirja tai tieto olisi välttämätön asianomaisen viranomaisen tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Pykälässä ei säädettäisi tietojen luovutustavasta. Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 22 §:n 1 momentin mukaan viranomaisten on toteutettava säännöllisesti toistuva ja vakiosisältöinen sähköinen tietojen luovuttaminen tietojärjestelmien välillä teknisten rajapintojen avulla, jos vastaanottavalla viranomaisella on tietoihin laissa säädetty tiedonsaantioikeus. Säännöllisesti toistuva ja vakiosisältöinen tietojen sähköinen luovuttaminen voidaan toteuttaa muulla tavalla, jos teknisen rajapinnan toteuttaminen tai käyttö ei ole teknisesti tai taloudellisesti tarkoituksenmukaista. Viranomainen voi avata teknisen rajapinnan tiedonsaantiin oikeutulle viranomaiselle myös muissa tilanteissa.

Pykälä ei oikeuttaisi tukiviranomaista ilmoittamaan eli luovuttamaan Valtiokonttorille tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoryhmiä koskevia tietoja, koska tästä ei olisi erikseen säädetty. Sama koskisi muita valtiosääntöisesti arkaluonteisia henkilötietoja.

13 §. Kansallisten viranomaisten tiedonsaantioikeus ja tiedon luovutusoikeus. Pykälä sisältäisi kansallisten viranomaisten tiedonsaantioikeuksia ja tiedon luovutusoikeuksia koskevat säännökset.

Pykälän 1 momentti sisältäisi laissa tarkoitettujen kansallisten viranomaisten eli valtiovarainministeriön, muun ministeriön, Valtiokonttorin, valtiovarain controller -toiminnon ja tukiviranomaisen tiedonsaantioikeutta koskevan perussäännöksen. Pykälän ensimmäisen virkkeen mukaan kansallisilla viranomaisilla olisi salassapitosäännösten estämättä ja maksutta oikeus saada toiselta viranomaiselta ja julkista hallintoa hoitavalta taholta tuen hakijan tai saajan taloudellista asemaa ja 10 ja 11 §:ssä tarkoitettua tuen myöntämisen ja maksamisen rajoitusta,

liike- ja ammattitoimintaa ja niille julkisista varoista myönnettyä rahoitusta ja muuta tuen kannalta merkittävää olosuhdetta koskevia tietoja, jotka olisivat välttämättömiä säädettäväksi ehdotetussa laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi. Säännös vastaisi laajuudeltaan asiallisesti, lakiehdotukseen sisältyvää 10 ja 11 §:ää koskevalla lisäyksellä, alue- ja rakennepolitiikan rahoituslain 75 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaista kansallisten viranomaisten tiedonsaantioikeutta. Säännös täydentäisi tukiviranomaisen osalta valtiovavustuslain 31 §:ssä tai muussa laissa säädettyjä valtionapuviranomaisen tiedonsaantioikeuksia samoin kuin valtion lainanantoa koskevaan lainsäädäntöön sisältyviä lainanmyöntäjäviranomaisen tiedonsaantioikeuksia.

Pykälän 1 momentin toisen virkkeen mukaan edellä mainituilla kansallisilla viranomaisilla olisi oikeus saada momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettuja välttämättömiä tietoja tuen käytöstä myös tuen saajalta. Vastaava säännös sisältyy alue- ja rakennepolitiikan rahoituslain 75 §:n 1 momenttiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin elpymis- ja palautumistukivälinevarojen kansallisesta hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta vastaavien viranomaisten keskinäisestä oikeudesta saada toisiltaan salassapitosäännösten estämättä ja maksutta tukiprosessin eri vaiheissa syntyviä tietoja. Tiedonsaantioikeus koskisi tukien hallinnointia, hakemista, myöntämistä, maksamista, seurantaa, valvontaa, lopettamista, palauttamista sekä takaisinperintää ja muita jälkitoimia koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä tietoja pyytävälle viranomaiselle tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi. Säännös täydentäisi pykälän 1 momenttiin sisältyvää tiedonsaantioikeutta toiselta viranomaiselta ja turvaisi kansallisten viranomaisten tehokasta yhteistyötä elpymis- ja palautumistukivälinevarojen hallinnoissa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin elpymis- ja palautumistukivälinevarojen kansallisesta hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta vastaavien viranomaisten oikeudesta luovuttaa pykälässä tarkoitettuja välttämättömiä tietoja salassapitosäännösten estämättä muulle viranomaiselle, julkista tehtävää hoitavalle taholle ja Euroopan unionin toimielimelle, elimelle tai laitokselle niiden lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi. Säännös vastaa asiallisesti alue- ja rakennepolitiikan rahoituslain 75 §:n 3 momentin mukaista tiedonluovutus-oikeutta.

Pykälän 1 ja 2 momentin tiedonsaantioikeus ei koskisi tietosuojasetuksen 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoryhmiä koskevia tietoja.

Myöskään 13 §:ssä ei säädettäisi erikseen tietojen luovutustavasta.

Valtionalouden tarkastusviraston tiedonsaantioikeudesta säädetään perustuslain 90 §:n 3 momentissa, Valtionalouden tarkastusvirastosta annetun lain (676/2000) 4 §:ssä ja valtionalouden tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa eräitä Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja annetun lain (353/1995) 3 §:ssä (599/2007).

14 §. *Euroopan unionin toimielinten, elinten ja laitosten tiedonsaantioikeus ja tarkastusoikeus.* Pykälä koskisi Euroopan unionin toimielinten, elinten ja laitosten tiedonsaanti- ja tarkastusoikeutta. Pykälällä toimeenpantaisiin elpymis- ja palautumistukivälineasetuksen 22 artiklan 2 kohdan e alakohta.

Pykälän 1 momentti sisältäisi komission, Euroopan petostentorjuntaviraston, tilintarkastustuomioistuimen ja Euroopan syyttäjänviraston tiedonsaantioikeutta ja tarkastusoikeutta koskevan viittaussäännöksen, jonka mukaan mainituista seikoista säädetään Euroopan unionin lainsäädännössä. Tuen saajan tulisi momentin mukaan toimia yhteistyössä kyseisten viranomaisten kanssa niiden käyttäessä lakisääteisiä tiedonsaanti- ja tarkastusoikeuksiaan.

Pykälän 2 momentin mukaan tukipäätöksen ehdoissa olisi viitattava Euroopan unionin toimielinten, elinten ja laitosten tiedonsaanti- ja tarkastusoikeuksiin sekä tuen saajan yhteistyövelvoitteeseen. Tukiviranomainen voisi viitata tukiehdoissa myös Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastusoikeuksiin.

15 §. *Kansallisten viranomaisten tarkastusoikeus.* Pykälässä säädettäisiin laissa säädettyjen kansallisten viranomaisten tarkastusoikeuksista.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin valtiovarain controller -toiminnon tarkastusoikeuksista. Controller -toiminnolla ulkoisena riippumattomana tarkastajana olisi oikeus tarkastaa kaikkia elpymis- ja palautumistukivälinevarojen toimeenpanoon osallistuvia kansallisia viranomaisia (valtiovarainministeriö, Valtiokonttori, muut ministeriöt ja tukiviranomaiset) sekä tuen saajia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valtiovarainministeriön tarkastusoikeudesta. Valtiovarainministeriöllä keskitettynä kansallisena vastuuviranomaisena olisi oikeus tarkastaa tarkastusviranomaista lukuun ottamatta muita elpymis- ja palautumistukivälinevarojen toimeenpanoon osallistuvia kansallisia viranomaisia sekä tuen saajia. Valtiovarainministeriö voisi myös määrätä Valtiokonttorin tekemään puolestaan tiettyä kansallista viranomaista tai tiettyä tuen saajaa tai tiettyjä tukia koskevan tarkastuksen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin Valtiokonttorin tarkastusoikeudesta. Valtiokonttorilla olisi tehtäviensä perusteella oikeus tarkastaa ministeriöitä, tukiviranomaisia ja tuen saajia. Valtiovarainministeriötä koskeva tarkastusoikeus koskisi muita ministeriöitä ja tukiviranomaisia vastaavasti valtiovarainministeriön 6 ja 8 §:n mukaisia tehtäviä tukiviranomaisena ja hallinnonalan ja -toimialan ministeriönä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin ministeriön tarkastusoikeudesta. Ministeriön tarkastusoikeus kattaisi sekä hallinnonalan tukiviranomaiset että ministeriön toimialaan kuuluvat toisen hallinnonalan tukiviranomaiset ministeriön toimialaan kuuluvien tukien osalta sekä mainittujen tukiviranomaisten myöntämiä tukia koskevat tuen saajat.

Pykälän 5 momentti koskisi tukiviranomaisen tarkastusoikeutta. Momentti sisältäisi informatiivisen ja aineellisen viittaussäännöksen. Informatiivisen viittaussäännöksen mukaan valtionapuviranomaisena toimivan tukiviranomaisen oikeudesta tarkastaa tuen saajia säädetään valtionavustuslain 16–18 §:ssä. Vastaava tarkastusoikeus annettaisiin valtionapuviranomaisen tehtäviä lain mukaan hoitaville sekä mahdollista lainamuotoista tukea myöntämille tukiviranomaisille. Momentti sisältäisi tämän edellyttämän aineellisen viittaussäännöksen.

Pykälän 6 momentin mukaan viranomaisena voisi tehdä tarkastuksen paitsi itse myös valtuuttaa muun tarkastustyötä tekevän viranomaisen tai tilintarkastajan tekemään tarkastuksen puolestaan. Tilintarkastajan tulisi olla tilintarkastuslaissa (1141/2015) tai julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuksesta annetussa laissa (1142/2015) tarkoitettu tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. Valtuutetun tilintarkastusyhteisön tulisi nimetä tarkastuksesta päävastuussa oleva tilintarkastaja. Koska tarkastuksen tekemisessä on kysymys julkisen vallan käytössä, olisi muun kuin viranomaisen tekemässä tarkastuksessa kysymys perustuslain 124 §:n mukaisesta julkisesta hallintotehtävästä, josta tulee säätää lailla. Kyse ei olisi kuitenkaan merkittävän julkisen vallan käyttämisestä, jota ei voitaisi antaa muun kuin viranomaisen tehtäväksi.

Pykälän 7 momentin mukaan ulkopuolinen asiantuntija voisi viranomaisen pyynnöstä avustaa tarkastuksen tekemisessä. Ulkopuolisen asiantuntijan käyttäminen voisi olla tarpeen esimerkiksi investointihankkeissa, jos tarkastuksessa edellytettäisiin teknisten ominaisuuksien arvi-

ointia. Myös ulkopuolisen asiantuntijan tehtävässä olisi kysymys perustuslain 124 §:n mukaisesta julkisesta hallintotehtävästä, minkä vuoksi mahdollisuudesta käyttää asiantuntijaa tulisi säätää lailla.

Pykälän 8 momentin mukaan sekä tilintarkastajaan että ulkopuoliseen asiantuntijaan sovellettaisiin valtion virkamieslain (750/1994) 14 ja 15 §:ää sekä rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän hoitaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Valtion virkamieslain 14 §:n mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä, noudatettava työnjohto- ja valvontamääräyksiä sekä käyttäydyttävä asemansa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla. Lain 15 §:n mukaan virkamies ei saa vaatia, hyväksyä tai ottaa vastaan taloudellista tai muuta etua, jos se voi heikentää luottamusta virkamieheen taikka viranomaiseen. Tarkastuksen kohteiden oikeusaseman ja tarkastustoimintaa koskevan luottamuksen kannalta on tärkeää, että myös muihin kuin virkamiesasemassa oleviin tarkastajiin ja tarkastuksessa avustaviin henkilöihin sovelletaan mainittuja säännöksiä.

Momentissa mainittujen säännösten lisäksi valtuutettuun tilintarkastajaan ja ulkopuoliseen avustajaan sovellettaisiin hallinnon yleislakeja ilman, että tästä säädettäisiin laissa erikseen. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan lakiin ei ole perustuslain 124 §:n takia välttämätöntä yleensä sisällyttää viittausta hallinnon yleislakeihin, sillä hallinnon yleislakeja sovelletaan niiden sisältämien soveltamisalaa, viranomaisten määritelmää tai yksityisen kielellistä palveluvollisuutta koskevien säännösten nojalla myös yksityisiin niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä (PeVL 42/2005 vp).

Pykälän 8 momentti sisältäisi vahingonkorvauslakia koskevan (412/1974) informatiivisen viittaussäännöksen.

Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastusoikeudesta säädetään Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 2 §:ssä ja valtiontalouden tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa eräitä Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja annetun lain 2 §:ssä (599/2007).

16 §. *Tarkastajan toimivalta.* Pykälässä säädettäisiin elpymis- ja palautumistukivälinevarojen käyttöä ja hallinnointia tarkastavan tarkastajan toimivallasta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin valtiovarain controller -toiminnon, valtiovarainministeriön, muun ministeriön, Valtiokonttorin, tukiviranomaisen ja niiden valtuuttaman 15 §:ssä tarkoitettujen viranomaisen ja tilintarkastajan oikeudesta päästä tuen käytön kannalta merkityksellisiin rakennuksiin, toimitaloihin ja paikkoihin. Tarkastusta ei kuitenkaan saisi suorittaa pysyväisluonteeseen asumiseen käytettävissä tiloissa. Rajoituksella suojattaisiin perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvattu kotirauhan ydinalue, joka on yksityishenkilön asunto.

Pykälän 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan tarkastusta tekevällä olisi oikeus tarkastaa kaikki tarkastuksen kannalta tarpeelliset tiedot, selvitykset, asiakirjat, tietojärjestelmät, tallenteet, muu aineisto ja olosuhteet. Arvioinnin siitä, mitkä tiedot ovat tarkastuksen kannalta tarpeellisia, tekee tarkastuksen suorittaja. Pykälän 2 momentin toisen virkkeen mukaan tarkastajalla olisi oikeus ottaa edellä tarkoitettu aineisto haltuunsa, jos tarkastuksen asianmukainen tekeminen sitä edellyttäisi. Haltuun otetut asiakirjat ja muu aineisto tulisi viipymättä palauttaa, kun tarkastaminen ei enää edellyttäisi niiden hallussapitoa. Haltuunotto voisi tulla kyseeseen silloin, kun asiaa ei voitaisi tarkastuksen vaatimalla tavalla selvittää tarkastuksen yhteydessä ja aineiston haltuunotto olisi välttämätöntä. Haltuunoton kohteena voisivat olla kaikki tarkastusoikeuden piirissä olevat asiakirjat, tallenteet ja muu aineisto.

Pykälän 3 momentin mukaan tarkastukseen sovellettaisiin lisäksi hallintolain 39 §:ää. Hallintolain 39 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on ilmoitettava toimivaltaansa kuuluvan tarkastuksen aloittamisajankohdasta asianosaiselle, jota asia välittömästi koskee, jollei ilmoittaminen vaaranna tarkastuksen tarkoituksen toteutumista. Asianosaisella on oikeus olla läsnä tarkastuksessa sekä esittää mielipiteensä ja kysymyksiä tarkastukseen liittyvistä seikoista. Tarkastuksen kuluessa asianosaiselle on, mikäli mahdollista, kerrottava tarkastuksen tavoitteista, sen suorittamisesta ja jatkotoimenpiteistä. Tarkastus on suoritettava aiheuttamatta tarkastuksen kohteelle tai sen haltijalle kohtuutonta haittaa. Hallintolain 39 §:n 2 momentin mukaan tarkastajan on viipymättä laadittava tarkastuksesta kirjallinen tarkastuskertomus, josta tulee käydä ilmi tarkastuksen kulku ja tarkastajan tekemät keskeiset havainnot. Tarkastuskertomus on annettava tiedoksi tarkastuksessa läsnäoloon oikeutetulle asianosaiselle.

17 §. Virka-apu. Pykälässä säädettäisiin laissa tarkoitettujen kansallisten viranomaisten sekä Euroopan unionin toimivaltaisten toimielinten, elinten ja laitosten oikeudesta saada virka-apua poliisi-, tulli-, vero- ja ulosottoviranomaisilta säädettäväksi ehdotetun lain mukaisten tarkastusten tekemisessä. Virka-apua voitaisiin pyytää tilanteissa, joissa tarvitaan toisen viranomaisen erityisosaamista, välineistöä tai toimivaltuuksia. Virka-apu olisi maksutonta.

18 §. Kirjanpito- ja muun aineiston säilyttäminen. Pykälässä säädettäisiin velvollisuudesta säilyttää elpymis- ja palautumistukivälinevarojen käyttöön, hallinnointiin, valvontaan ja tarkastamiseen liittyvä kirjanpito- ja muu aineisto. Pykälällä pantaisiin toimeen elpymis- ja palautumistukivälineasetuksen 22 artiklan 2 kohdan f alakohta, jonka mukaan jäsenvaltioiden on säilytettävä tietoa varainhoitoasetuksen 132 artiklan mukaisesti.

Pykälän 1 momentin mukaan kirjanpito- ja muun aineiston säilytysvelvollisuus olisi laaja sekä asiallisesti että organisatorisesti. Säilytysvelvollisuus kattaisi asiallisesti kaiken elpymis- ja palautumistukivälinevarojen käyttöön, hallinnointiin, valvontaan ja tarkastukseen liittyvän aineiston eli erilaiset tiedot ja asiakirjat. Tuen saaja olisi velvollinen säilyttämään kaiken hankkeeseen liittyvän kirjanpitoaineiston ja muun aineiston niin, että tuen käytön valvonta olisi mahdollista. Sama koskisi myös valtionavustuslain 7 §:n 3 momentin mukaista muuta kuin valtionavustuksen saajaa. Vastaavasti laissa tarkoitettujen kansallisten viranomaisten tulisi säilyttää kaikki tuen käyttöön, hallinnointiin, valvontaan ja tarkastukseen liittyvät tiedot ja asiakirjat kattavasti.

Pykälän 1 momentin mukaan säilytysaikavelvollisuus ulottuisi vuoden 2032 loppuun saakka. Elpymis- ja palautumistukivälineasetuksen tarkoittama saaja on Suomen valtio, jolloin varainhoitoasetuksen 132 artiklan 1 kohdan lähtökohtaisesti edellyttämä viiden vuoden säilytysaika lasketaan valtiolle tehdyn loppumaksun suorittamisesta. Kun elpymis- ja palautumistukivälineasetuksen 24 artiklan 1 kohdan mukaan tuki maksetaan jäsenvaltiolle viimeistään vuoden 2026 loppuun mennessä, tulisi säilytysajan olla vähintään vuoden 2031 loppuun saakka. Säilytysaika ulottuisi kuitenkin suoraan lain nojalla varmuuden vuoksi vuoden 2032 loppuun saakka. Säilytysaika olisi lisäksi tätä pidempi, jos Euroopan unionin varainhoitoasetus tai muu unionin lainsäädäntö taikka kansallinen lainsäädäntö edellyttäisi pidempää säilytysaikaa. Euroopan unionin lainsäädännöstä johtuisi velvollisuus pidempään säilytysaikaan esimerkiksi silloin, jos käynnissä olisi varainhoitoasetuksen 132 artiklan 2 kohdan tarkoittama OLAF:n tutkimus.

Pykälän 2 momentin mukaan säilytysaikaa voitaisiin tarvittaessa pidentää. Toimivalta määrätä tukiajan pidentämisestä olisi kullakin tukiviranomaisella koskien kaikkia tai tiettyjä myöntämiään tukia. Valtiovarainministeriön asetuksella puolestaan voitaisiin säätää pidemmästä säilytysaikavelvollisuudesta yksittäisen tukiviranomaisen myöntämiä tukia laajemmin.

19 §. Voimaantulo. Laki olisi tarkoitettu tulemaan 1.6.2022.

6.2 Laki tulotietojärjestelmästä

13 §. *Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä.* Pykälän 1 momentin uudeksi 23 a kohdaksi lisättäisiin säännös KEHA-keskuksen oikeudesta saada tulotietojärjestelmästä tietoja ehdotetun Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta annetun lain toimeenpanoa varten. Valtionavustuksen maksamisessa KEHA-keskus hyödyntäisi tulorekisteriin ilmoitettuja palkkatietoja.

KEHA-keskuksen oikeus saada momentin johdantokappaleen edellyttämällä tavalla tulorekisterin tietoja, jotka tiedon käyttäjä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan toiselta tiedon käyttäjältä, perustuisi 1. lakiehdotuksen 13 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan muun ohessa tukiviranomaisella, jollainen KEHA-keskus on, on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada muun muassa toiselta viranomaiselta tuen kannalta merkittävää olosuhdetta koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä mainitussa laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi. KEHA-keskuksen oikeus käyttää tulorekisterin tietoja rajoittuisi vain sellaisiin tietoihin, jotka ovat välttämättömiä tuen maksamiseksi.

KEHA-keskuksen oikeudesta saada tietoja tulotietojärjestelmästä eräisiin käyttötarkoituksiin säädetään jo momentin 23 kohdassa. Säännöstä on tulotietojärjestelmän 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetulla lailla (22/2021) muutettu väliaikaisesti laajentamalla KEHA-keskuksen oikeutta saada tietoja myös rekrytointikokeilusta annetun lain (20/2021) toimeenpanoa varten. Lait tulivat voimaan 1.3.2022 ja ensiksi mainittu laki on voimassa 31.12.2023 asti. Koska ehdotettu muutos on tarkoitettu olevan voimassa 23 §:n väliaikaisen muutoksen voimassaoloajasta poikkeavan ajanjakson, on KEHA-keskuksen oikeudesta saada tietoja nyt ehdotettuun käyttötarkoitukseen asianmukaista säätää erillisessä kohdassa. Ehdotettu henkilötietojen käsittely perustuu yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan. Tiedot ovat tarpeen valtion varoista myönnettävän tuen maksamiseksi ja siten lakisääteisen tehtävän hoitamiseksi.

KEHA-keskus maksaisi kannustinmallin tuen kaksi kertaa vuodessa tulorekisteristä saatavien palkkatietojen perusteella eli kuntien ei tarvitsisi erikseen hakea tukea maksuun. Jos maksatusta ei voitaisi tehdä pelkästään tulorekisteristä saatavan tiedon perusteella, KEHA-keskus pyytäisi kunnalta tarvittavan selvityksen. Joistakin seikoista, kuten muista palkkakustannuksiin maksettavista tuista, kunnan tulisi oma-aloitteisesti tehdä ilmoitus KEHA-keskukselle.

Tukeen oikeuttava työntekijöiden kohdejoukko määriteltäisiin sen mukaan, mitä asiantuntijoita kunta on määritellyt omarahoituksen piiriin kuuluviksi sekä kenet kunta on ilmoittanut rahoitettavaksi elpymis- ja palautumistukivälineen kautta. Kunta olisi velvollinen ilmoittamaan rahoitushakemuksissaan nämä henkilöt ja mahdollisista muutoksista ilmoitettaisiin valtionavustusta myöntäneelle työ- ja elinkeinoministeriölle. Tukikelpoisina palkkakustannuksina pidettäisiin työntekijälle maksettavan rahapalkan bruttomäärää tai, jos työnantaja (kunta tai tuleva hyvinvointialue) palkkaisi useamman työntekijän, näiden rahapalkan yhteismäärää. Kunta tai hyvinvointialue ilmoittaa palkat tulorekisteriin joko rahapalkan yhteissummuna (tulorekisterin tulolajikoodi 101) tai tulolajeittain eriteltyinä (200-sarja). Kaikki 200-sarjan tulolajit, joihin sisältyy muun muassa aikapalkka, erilaiset työvuorolisät, ylityökorvaukset ja lomarahat, olisivat tukikelpoisia. Kustannusten korvaukset, luontoisedut ja muut tulolajit, jotka ilmoitetaan tulorekisteriin 300-sarjan tulolajeina, eivät olisi tukikelpoisia.

6.3 Laki valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta

Valtiokonttorista annetun lain (305/1991) 2 §:ssä (1081/2014) säädetään Valtiokonttorin tehtävistä. Pykälän 1 momentin uudeksi 6 kohdaksi lisättäisiin informatiivinen viittaussäännös, jonka

mukaan Valtiokonttorin tehtävänä olisi hoitaa sille Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta annetussa laissa säädetyt tehtävät.

7 Lakia alemman asteinen sääntely

Elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevan lakiehdotuksen 4–8 §:t sisältäisivät asetuksenantovaltuuden, jonka mukaan kunkin kansallisen viranomaisen tehtävistä voitaisiin tarvittaessa säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Asetuksenantovaltuudet olisivat tarpeen, koska kyseessä on Euroopan unionissa uudesta tukivälineestä, jonka kansallisesta hallinnoinnista voi olla tarpeen antaa tarkempia säännöksiä vuoteen 2026 ulottuvan ohjelmakauden aikana. Asetuksenantovaltuuksia käytettäisiin vain tarvittaessa.

Lakiehdotuksen 4 §:n 2 momentin mukaan valtiovarainministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä elpymis- ja palautumissuunnitelman ja sen muutosten valmistelusta. Asetuksenantovaltuus olisi tarpeen valtiovarainministeriön koordinoivan roolin vuoksi. Säännöksillä ei olisi oikeusvaikutuksia hallinnon ulkopuolisiin.

Lakiehdotuksen 4 §:n 2 momentin mukaan valtiovarainministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tuen hallinnoinnista, seurannasta ja valvonnasta. Säännökset voisivat pykäläperusteluiden mukaisesti koskea esimerkiksi tukiviranomaisen hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvauksen laatimista ja ylläpitämistä, tehtävien eriyttämisessä tukiviranomaisessa huomioon otettavia periaatteita tai ministeriön tai tukiviranomaisen johdon vahvistuslausumaan liittyviä yksityiskohtia. Asetuksenantovaltuus olisi tarpeen, jotta valtiovarainministeriöllä olisi oikeudellisesti sitova mahdollisuus ohjata elpymis- ja palautumistukivälinevarojen hallinnoinnin ja valvonnan järjestämisessä tukiviranomaisissa ja ministeriöissä huomioon otettavia seikkoja. Säännöksillä ei olisi oikeusvaikutuksia hallinnon ulkopuolisiin.

Lakiehdotuksen 4 §:n 3 momentin mukaan valtiovarainministeriön asetuksella voitaisiin siirtää pykälän 1 momentin 4 kohdan edellyttämiä varmennustehtäviä, 5 kohdan raportointitehtäviä ja 6 kohdan alaan kuuluvia teknisluonteisia hallinnointitehtäviä Valtiokonttorille. Asetuksenantovaltuus olisi tarpeen hallinnon tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi ja mahdollistaisi siten sen, että valtiovarainministeriö voisi tarvittaessa osoittaa tiettyjä elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpanoon liittyviä teknisluonteisia tehtäviä Valtiokonttorin hoidettavaksi. Säännöksillä ei olisi oikeusvaikutuksia hallinnon ulkopuolisiin.

Lakiehdotuksen 6 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan tukiviranomaisten tulisi ilmoittaa valtiovarainministeriölle, valtiovarain controller -toiminnolle, Valtiokonttorille, hallinnon- ja toimialan ministeriölle sekä valtionalouden tarkastusvirastolle ja Euroopan petostentorjuntavirastolle paitsi elpymis- ja palautumistukivälinevarojen käyttöön liittyvistä sellaisista rikoksista, joista tukiviranomaisella olisi valtionalouden tarkastusvirastosta annetun lain 17 §:n 1 momentin mukaan velvollisuus tehdä rikosilmoitus, myös Valtiokonttorin ilmoitettaviksi määräämistä muista sääntöjenvastaisuuksista. Määräyksillä ei olisi välittömiä oikeusvaikutuksia hallinnon ulkopuolisiin.

Lakiehdotuksen 12 §:n 2 momentin mukaan tukiviranomaisen olisi tallennettava käyttämäänsä tietojärjestelmään pykälän 1 momentissa säädettyjen ja muun muassa tukivälineasetuksen edellyttämien tietojen lisäksi Valtiokonttorin määräämät muut elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanon keskitetyn kansallisen seurannan ja valvonnan kannalta olennaiset julkiset tiedot sekä ilmoitettava ne Valtiokonttorille. Määräyksenantovaltuus olisi tarpeen, jotta elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpanosta kansallisia tarpeita varten kerättäviä tietoja voidaan ohjata tehokkaasti ja oikeudellisesti sitovasti. Määräyksenantovaltuus koskisi vain julkisia tietoja eikä sillä olisi oikeusvaikutuksia hallinnon ulkopuolisiin nähden.

Lakiehdotuksen 12 §:n 4 momentin mukaan Valtiokonttori voisi antaa tukiviranomaisille tarkentavia määräyksiä pykälän 1 momentin nojalla toimitettavista tiedoista. Määräyksenantovaltuus olisi tarpeen, jotta Valtiokonttorin ylläpitämään keskitettyyn kansalliseen tietojärjestelmään pykälän 1 momentin perusteella kerättävät tiedot voidaan tarvittaessa yksilöidä tietokohdaisesti. Tämä mahdollistaa toimitettavien tietojen rajaamisen laissa lähtökohtaisesti toimitettaviksi säädettyihin tietoihin nähden. On mahdollista, että kerättävien tietojen yksityiskohdat täsmeytyvät osittain vasta elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanon edetessä.

Lakiehdotuksen 12 §:n 5 momentin mukaan Valtiokonttori voisi antaa tukiviranomaisille, ministeriöille, valtiovarainministeriölle ja valtiovarain controller -toiminnolle määräyksiä pykälässä tarkoitettujen tietojen teknisestä toimittamistavasta. Määräyksenantovaltuus olisi tarpeen, jotta muun muassa tietojen siirrossa käytettävät tekniset menetelmät olisi mahdollista harmonisoida tarvittavilta osin.

Lakiehdotuksen 18 §:n 2 momentin mukaan asianomaisen tukiviranomaisen myöntämiä tukia koskevan kirjanpitoaineiston ja muun aineiston säilytysaikaa voitaisiin jatkaa tukiviranomaisen määräyksellä sekä usean tukiviranomaisten myöntämiä tukia koskevan kirjanpitoaineiston ja muun aineiston säilytysaikaa valtiovarainministeriön asetuksella. Tukiviranomaisen määräyksenantovaltuus ja valtiovarainministeriön asetuksenantovaltuus olisivat tarpeen, jotta elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanossa voitaisiin mahdollisimman tehokkaasti ottaa huomioon tilanteet, jossa kirjanpito- ja muun aineiston säilytysaikaa olisi syystä tai toisesta tarve jatkaa yli laissa säädetyn. Vaikka asia olisi luonteeltaan osin tekninen, määräyksellä ja asetuksella olisi suora oikeusvaikutus tuen saajien velvollisuuksiin.

8 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.6.2022.

9 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Henkilötietojen suoja

Esityksen 1. lakiehdotus ja 3. lakiehdotus sisältävät säännöksiä, joiden nojalla tulee tai voi tulla luovutettavaksi salassa pidettäväksi säädettyjä henkilö- tai muita tietoja. Kyseisiä säännöksiä on tarpeen arvioida perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta.

Esityksen 1. lakiehdotuksen 12 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetään tukiviranomaisen velvollisuudesta tallentaa käyttämäänsä tietojärjestelmään ja ilmoittaa eli luovuttaa Valtiokonttorille salassapitosäännösten estämättä tuen hakemista, myöntämistä, maksamista, seuranta, maksamisen lopettamista, palauttamista, tarkastuksia, takaisinperintää ja muita jälkitoimia koskevat tiedot, mukaan lukien elpymis- ja palautumistukivälineasetuksen 5 artiklan 2 kohdassa tarkoitettun ”ei merkittävää haittaa” -periaatteen toteutumisen arviointia ja seuranta koskevat tarvittavat tiedot. Saman pykälän 3 momentin mukaan tukiviranomaisen, ministeriön, joka ei ole tukiviranomainen, sekä valtiovarainministeriön ja valtiovarain controller -toiminnon on ilmoitettava lain nojalla tekemistään tarkastuksista ja luovutettava niiden perusteella laaditut tarkastuskertomukset Valtiokonttorille salassapitosäännösten estämättä. Lakiehdotuksen 13 §:ssä säädetään kansallisilla viranomaisilla salassapitosäännösten estämättä olevista tiedonsaantioikeuksista ja tiedon luovutus-oikeuksista. Esityksen 3. lakiehdotuksen mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselle voidaan

salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä luovuttaa 1. lakiehdotuksen toimeenpanoa varten tarvittavia tulorekisterin tietoja.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut (ks. esim. PeVL 17/2016 vp, s. 5–6 ja siinä viitatu lausunnot) viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä yleensä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojen luovutusosoikeus ovat valiokunnan mukaan voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta.

Perustuslakivaliokunta on katsonut myös, että salassapitosäännösten edelle menevässä tietojensaantioikeudessa on viime kädessä kysymys siitä, että tietoihin oikeutettu viranomainen omine tarpeineen syrjäyttää ne perusteet ja intressit, joita tiedot omaavaan viranomaiseen kohdistuvan salassapidon avulla suojataan. Mitä yleisluonteisempi tietojensaantiin oikeuttava sääntely on, sitä suurempi on vaara, että tällaiset intressit voivat syrjäytyä hyvin automaattisesti. Mitä täydellisemmin tietojensaantioikeus kytketään säännöksissä asiallisiin edellytyksiin, sitä todennäköisemmin yksittäistä tietojensaantipyynnöä joudutaan käytännössä perustelevaan. Myös tietojen luovuttajan on tällöin mahdollista arvioida pyynnön luovuttamisen laillisten edellytysten kannalta. Tietojen luovuttaja voi lisäksi kieltäytymällä tosiasiallisesti tietojen antamisesta saada aikaan tilanteen, jossa tietojen luovuttamisvelvollisuus eli säännösten tulkinta saattaa tulla ulkopuolisen viranomaisen tutkittavaksi. Tämä mahdollisuus on tärkeä tiedonsaannin ja salassapitointressin yhteensovittamiseksi (PeVL 12/2014 vp, s. 2/II–3/I ja PeVL 62/2010 vp, s. 3/II–4/I ja niissä viitatu lausunnot).

Esityksen 1. lakiehdotukseen sisältyvät tiedonluovutusvelvollisuutta, tiedonsaantioikeutta ja tiedonluovutusosoikeutta koskevat säännökset on joko sidottu välttämättömyyskriteeriin (1. lakiehdotuksen 13 §) tai säännöksen piirissä olevat tiedot on pyritty luettelemaan mahdollisimman tarkkarajaisesti (1. lakiehdotuksen 12 §:n 1 momentin 1 kohta ja 3 momentti). Sen sijaan esityksen 3. lakiehdotuksessa tietojen luovutuksesta on tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:ssä yleisesti omaksutun sääntelyratkaisun mukaisesti säädetty kuvaamalla säännöksen nojalla luovutettavien tietojen käyttötarkoitus. Tietosisältö sitä vastoin perustuu 13 §:n johdantolauseen mukaisesti muuhun (substanssi)lainsäädäntöön sisältyviin tulorekisterin käyttäjätahojen tiedonsaantioikeuksia koskeviin säännöksiin, käsillä olevassa tapauksessa KEHA-keskuksen osalta 1. lakiehdotuksen 13 §:n 1 momenttiin, siihen sisältyvine välttämättömyyskriteereineen. Perustuslakivaliokunnalla ei ollut huomautettavaa valitusta sääntelyratkaisusta hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi tulotietojärjestelmästä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 134/2017 vp) antamassaan lausunnossa (PeVL 49/2017 vp).

Säännösten nojalla luovutettavat tiedot olisivat tavanomaisia valtionavustustoiminnassa ja muussa valtion rahoitustukea koskevassa toiminnassa käsiteltäviä tietoja. Säännösten nojalla ei voitaisi luovuttaa tai saada EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja. Esityksen 1. lakiehdotuksen 12 §:n 4 momentin mahdollistamalla Valtiokonttorin määräyksellä saman pykälän 1 momentin 1 kohdan mukainen tietojen ilmoitusvelvollisuus voitaisiin lisäksi määrätä laissa olevaa suppeammaksi. Esitykseen sisältyvät tiedon luovuttamista ja tiedonsaantia koskevat säännökset olisivat tarpeen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan tarkoittamalla tavalla rekisterinpitäjän lakisääteisen veloitteen noudattamiseksi eli 1. lakiehdotuksessa tarkoitettujen kansallisten tuki- ja muiden viranomaisten lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi. Lain säännökset täydentäisivät

yleisen tietosuojasetuksen sääntelyä sen salliman kansallisen liikkumavaran puitteissa. Mainittujen säännösten ei arvioida olevan ongelmallisia perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta.

Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Perustuslakivaliokunnan käytännössä on katsottu, että oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten toteutumisen varmistaminen perustuslain 124 §:n tarkoittamassa merkityksessä edellyttää, että asian käsittelyssä noudatetaan hallinnon yleislakeja (kuten hallintolakia, kielilakia ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia) ja että asioita käsittelevät toimivat virkavastuulla. (PeVL 33/2004 vp, s. 7, jossa viittaus PeVL 46/2002 vp, s. 10).

Ehdotetun 1. lain 15 §:n 6 momentissa säädettäisiin valtiovarain controller -toiminnolle, valtiovarainministeriölle, Valtiokonttorille, ministeriölle ja tukiviranomaiselle oikeus valtuuttaa toinen tarkastustyötä tekevä viranomainen tai yksityinen tilintarkastaja hoitamaan tarkastuksen puolestaan. Tilintarkastajan olisi oltava tilintarkastuslaissa (1141/2015) tai julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuksesta annetussa laissa (1142/2015) tarkoitettu tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. Valtuutetun tilintarkastusyhteisön olisi nimettävä tarkastuksesta päävastuussa oleva tilintarkastaja. Muun viranomaisen tai ulkopuolisen tilintarkastajan valtuuttaminen tarkastuksen tekemiseen voisi olla perusteltua tarkastuksen asianmukaisen ja kustannustehokkaan suorittamisen kannalta. Valtuutuksella ei voida siirtää laissa ja valtioneuvoston asetuksella säädettyjä tehtäviä toiselle viranomaiselle tai tilintarkastajalle. Toisen viranomaisen tai ulkopuolisen tilintarkastajan valtuuttamisesta tulisi toimivaltaisen viranomaisen tehdä asianmukaisesti dokumentoitu hallintopäätös.

Jos toimivaltainen viranomainen päättäisi valtuuttaa tehtävään yksityisen tilintarkastusyhteisön, kyse olisi perustuslain 124 §:ssä tarkoitettujen julkisen hallintotehtävän antamista muulle kuin viranomaiselle ja myös julkisen vallan käyttämisestä. Tarkastusta tekevän ei voida kuitenkaan katsoa käyttävän perustuslain 124 §:n mukaista merkittävää julkista valtaa. Koska yksityiseen tilintarkastajaan tulisivat sovellettavaksi hallinnon yleislait ja vahingonkorvauslaki ja koska tilintarkastajaan sovellettaisiin lakiehdotuksen 15 §:n 8 momentin mukaan myös rikosoikeudellista virkavastuuta, ei ehdotus olisi ongelmallinen perustuslain 124 §:n kannalta.

Ehdotetun 1. lain 15 §:n 7 momentin mukaan ulkopuolinen asiantuntija voisi viranomaisen pyynnöstä avustaa tarkastuksessa. Myös ulkopuolisen asiantuntijan työ olisi luonteeltaan perustuslain 124 §:n mukainen julkinen hallintotehtävä. Tilintarkastajan tavoin kyse olisi myös julkisen vallan käytöstä, mutta ei merkittävän julkisen vallan käyttämisestä. Koska myös ulkopuoliseen asiantuntijaan tulisivat sovellettavaksi hallinnon yleislait ja vahingonkorvauslaki ja koska myös ulkopuoliseen asiantuntijaan sovellettaisiin lakiehdotuksen 15 §:n 8 momentin mukaan rikosoikeudellista virkavastuuta, ei ehdotus olisi ongelmallinen perustuslain 124 §:n kannalta.

Kotirauha

Esityksen 1. lakiehdotuksen 16 §:n 1 momentin mukaan valtiovarain controller -toiminnolla, valtiovarainministeriöllä, Valtiokonttorilla, ministeriöllä, tukiviranomaisella ja niiden valtuuttamalla 15 §:ssä tarkoitettulla viranomaisella ja tilintarkastajalla olisi tarkastusta tehdessään oikeus päästä tuen käytön kannalta merkityksellisiin rakennuksiin, toimitiloihin ja paikkoihin.

HE 65/2022 vp

Tarkastusta ei kuitenkaan saisi suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa. Tarkastajan toimivaltaa koskeva sääntely ei olisi ongelmallista perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvatus kotirauhan kannalta.

Ahvenanmaan itsehallinto

Perustuslain 120 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnalla on itsehallinto sen mukaan kuin Ahvenanmaan itsehallintolaissa erikseen säädetään. Ahvenanmaan itsehallinnon lainsäädäntövaltaan kuuluvat itsehallintolain 18 §:n 1 momentin mukaan muun muassa terveyden- ja sairaanhoitoa (12 kohta), opetusta ja oppisopimusta (14 kohta), elinkeinotoimintaa (22 kohta) ja työllisyyden edistämistä (23 kohta) koskevat asiat. Näiltä osin ja muilta Ahvenanmaan itsehallinnon piiriin kuuluvilta osin 1. lakiehdotusta ei sovellettaisi Ahvenanmaan maakunnassa toimeenpantavaan Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmaan sisältyvään toimenpiteeseen eikä tukeen, jonka myöntämisestä vastaa Ahvenanmaalla toimiva viranomainen tai muu julkinen taho. Elpymis- ja palautumistukivälineasetuksen edellyttämiä valvonta- ja tarkastustehtäviä on mahdollista siirtää valtakunnan viranomaisten tehtäväksi itsehallintolain 32 §:n mukaisella sopimusasetuksella.

Asetuksenanto- ja määräysenantovaltuudet

Edellä jaksossa 7 käsitellyt esityksen 1. lakiehdotuksen sisältämät asetuksenanto- ja määräysenantovaltuudet on pyritty laatimaan täsmällisiksi ja tarkkarajaisiksi. Asetuksenanto- ja määräysenantovaltuudet koskevat 18 §:n 2 momenttia (kirjanpito- ja muun aineiston säilytysaika) lukuun ottamatta luonteeltaan hallinnon sisäisiä ja monin osin teknisiä seikkoja, joilla ei ole oikeusvaikutuksia hallinnon ulkopuolisiin nähden. Asetuksenanto- ja määräysenantovaltuuksien ei arvioida olevan ongelmallisia perustuslain 80 §:n kannalta.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Ponsi

Koska elpymis- ja palautumistukivälineasetuksessa on säännöksiä, joita ehdotetaan täydennettäväksi lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineestä saatavilla varoilla rahoitettavia hankkeita koskevien tukien myöntämisestä ja maksamisesta sekä hankkeiden hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta.

2 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Siltä osin kuin tässä laissa ei toisin säädetä, tässä laissa tarkoitetun tuen myöntämiseen ja maksamiseen sekä tuen hallinointiin, valvontaan ja tarkastukseen sovelletaan mitä muualla laissa säädetään.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *elpymis- ja palautumistukivälineellä* elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2021/241, jäljempänä *tukivälineasetus*, tarkoitettua tukivälinettä;

2) *elpymis- ja palautumissuunnitelmalla* Euroopan unionin neuvoston hyväksymää Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmaa;

3) *elpymis- ja palautumistukivälinevaroilla* elpymis- ja palautumistukivälineestä Suomelle osoitettavia varoja;

4) *tuella* valtion talousarvioon otetusta elpymis- ja palautumistukivälinevaroja vastaavasta määrärahasta tuen saajalle tukipäätöksessä määritellyn hankkeen toteuttamiseksi myönnettyä avustusta ja lainaa ja toiselle valtion viranomaiselle myönnettyä rahoitusta sekä mainitun määrärahan käyttöä tuen saajan hyväksi tehtyyn tukipäätöksen toimeenpanemisen edellyttämään tavara- tai palveluhankintaan ja mainitun määrärahan käyttämistä tukiviranomaisen itse toteuttamaan hankkeeseen;

5) *tukiviranomaisella* valtion viranomaista tai lain perusteella valtionapuviranomaiselle kuuluvia tehtäviä hoitavaa oikeushenkilöä, joka myöntää tuen saajalle tukea tai käyttää tukiviranomaiselle valtion talousarviossa osoitettua elpymis- ja palautumistukivälinevaroja vastaavaa määrärahaa tukiviranomaisen itse toteuttamaan hankkeeseen;

6) *tuen saajalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolle tukiviranomainen on myöntänyt tukea, sekä tukiviranomaista, kun se käyttää tukiviranomaiselle valtion talousarviossa osoitettua elpymis- ja palautumistukivälinevaroja vastaavaa määrärahaa itse toteuttamaansa hankkeeseen.

2 luku

Viranomaiset ja niiden tehtävät

4 §

Valtiovarainministeriön tehtävät

Valtiovarainministeriön tehtävänä on:

1) valmistella ehdotus Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmaksi ja sen muutokseksi sekä toimittaa ehdotukset komissiolle;

2) tehdä komission kanssa tukivälineasetuksen 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu Suomen rahoitusosuutta koskeva sopimus ja tarvittaessa 15 artiklassa tarkoitettu lainasopimus;

3) tehdä komission kanssa sopimus tukivälineasetuksen 20 artiklan 6 kohdassa tarkoitetuista operatiivisista järjestelyistä;

4) valmistella tukivälineasetuksen 24 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu maksupyynnö, vastata maksupyynnöön tukivälineasetuksen 22 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaan sisällytettävien tietojen oikeellisuudesta, antaa maksupyynnöön liitettävä johdon vahvistuslausuma sekä toimittaa maksupyynnö komissiolle;

5) vastata jäsenvaltiolle tukivälineasetuksen 27 artiklan ja 29 artiklan 5 kohdassa säädetystä raportoinnista;

6) koordinoita, yhteen sovittaa ja ohjata elpymis- ja palautumissuunnitelman kansallista toimeenpanoa sekä vastata niistä tukivälineasetuksessa säädettyistä jäsenvaltion tehtävistä, jotka eivät kuulu minkään muun viranomaisen tehtäviin.

Valtiovarainministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä elpymis- ja palautumissuunnitelman ja sen muutosten valmistelusta sekä tuen hallinnoinnista, seurannasta ja valvonnasta.

Valtiovarainministeriön asetuksella voidaan siirtää 1 momentin 4 kohdassa edellytettyjen tietojen oikeellisuuden varmennustehtäviä sekä muita maksupyynnön valmisteluun liittyviä tehtäviä, 5 kohdassa tarkoitettuja raportointitehtäviä ja 6 kohdassa tarkoitettuja teknisluonteisia hallinnointitehtäviä Valtiokonttorille.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtiovarainministeriön tehtävistä.

5 §

Valtiovarain controller -toiminnon tehtävät

Valtiovarainministeriön valtiovarain controller -toiminto toimii elpymis- ja palautumistukivälinevarojen riippumattomana tarkastajana. Sen tehtävänä on:

1) tarkastaa valtiovarainministeriölle, Valtiokonttorille, ministeriöille ja tukiviranomaisille tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamista;

2) tarkastaa, ovatko tuen saajat käyttäneet tukea sitä koskevien säännösten, määräysten ja ehtojen mukaisesti ja onko tuen käytölle asetetut tavoitteet saavutettu;

3) ilmoittaa tarkastusten tuloksista valtiovarainministeriölle, Valtiokonttorille sekä hallinnon- ja toimialan ministeriölle;

4) laatia valtiovarainministeriölle tukivälineasetuksen 22 artiklan 2 kohdan c alakohdan ii alakohdassa tarkoitettu yhteenveto suoritetuista tarkastuksista ja niissä havaituista puutteista maksupyyntöön liitettäväksi.

Tarkastukset tulee tehdä tarkastussuunnitelmaan ja riskiarvion perustuen. Tarkastuksissa on noudatettava kansainvälisesti hyväksytyjä tilintarkastusstandardeja.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtiovarain controller -toiminnon tehtävistä.

6 §

Tukiviranomaisen tehtävät

Tukiviranomaisen tehtävänä on:

1) vastata toimialansa tuen myöntämiseen liittyvistä tehtävistä;

2) seurata tuen käyttöä 12 §:n mukaisesti sekä vastata, että tuen käytöstä ja tuelle asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta sekä tuen valvonnasta ja tarkastuksesta Valtiokonttorille ilmoitettavat tiedot ovat kattavia ja virheettömiä sekä vastaavat keskitetyn tietojärjestelmän sisältövaatimuksia;

3) antaa myöntämistään ja itse käyttämistään tuista asianomaisen toimialan ministeriölle valtiovarainministeriön asettamaan määräaikaan mennessä 4 §:n 1 momentin 4 kohtaa vastaava tukiviranomaisen johdon vahvistuslausuma;

4) laatia ja ylläpitää tukiviranomaisen myöntämien ja itse käyttämien tukien hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvaus;

5) ilmoittaa elpymis- ja palautumistukivälinevarojen käyttöön liittyvistä rikoksista noudattaen valtioneuvoston tarkastusvirastosta annetun lain (676/2000) 17 §:n 1 momenttia sekä Valtiokonttorin tarvittaessa ilmoitettaviksi määräämistä muista sääntöjenvastaisuuksista valtiovarainministeriölle, valtiovarain controller -toiminnolle, Valtiokonttorille, asianomaisen hallinnon alan ja toimialan ministeriölle, valtioneuvoston tarkastusvirastolle ja Euroopan petostentorjuntavirastolle.

Tukiviranomaisen on itse toteutettavissa hankkeissa eriytettävä hallinnollisesti toisistaan tuen myöntämiseen ja valvontaan liittyvät tehtävät hankkeiden toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä. Tämän lain nojalla annettavia valtioneuvoston ja valtiovarainministeriön asetuksia sekä viranomaisten määräyksiä sovelletaan myös tukiviranomaisen itse toteuttamiin hankkeisiin.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tukiviranomaisen tehtävistä.

7 §

Valtiokonttorin tehtävät

Valtiokonttorin tehtävänä on:

1) ylläpitää elpymis- ja palautumistukivälinevarojen rahoitettujen hankkeiden seurantaan koskevaa keskitettyä kansallista tietojärjestelmää, johon kerätään 12 §:ssä tarkoitettut tiedot, sekä toimia tietojärjestelmän rekisterinpitäjänä;

2) neuvoa ministeriöitä ja tukiviranomaisia tukivälinevarojen käytön hallinnoinnissa, seurannassa ja valvonnassa sekä neuvoa tässä laissa tarkoitettuja kansallisia viranomaisia 12 §:ssä tarkoitettujen tietojen toimittamisessa keskitettyyn tietojärjestelmään;

3) varmentaa, että tukiviranomaisten toimittamat tiedot sisältävät kaikki 12 §:ssä tarkoitettut tiedot;

4) tuottaa valtiovarainministeriölle, valtiovarain controller -toiminnolle sekä toimivaltaisille Euroopan unionin toimielimille, elimille ja laitoksille tietojärjestelmän tietojen perusteella tai muutoin niiden lakisääteisten tehtävien hoitamisen edellyttämät tiedot ja selvitykset;

5) valvoa ja varmentaa elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanoa ja elpymis- ja palautumistukivälinevarojen käyttöä;

6) valvoa ja varmentaa, että tukiviranomainen korjaa Euroopan unionin toimivaltaisen toimielimen, elimen tai laitoksen, valtiovarain controller -toiminnon, valtiovarainministeriön, Valtiokonttorin, ministeriön tai tukiviranomaisen itsensä tekemässä valvonnassa ja tarkastuksessa havaitut tuen hallinnointia tai käyttöä koskevat virheet ja puutteet;

7) velvoittaa tarvittaessa päätöksellään tukiviranomaista korjaamaan määräajassa virheet ja puutteet, jotka Valtiokonttori havaitsee hoitaessaan 3, 5 ja 6 kohdassa tarkoitettuja varmennus- ja valvontatehtäviä taikka 4 §:n 3 momentin tai 15 §:n 2 momentin nojalla säädettyjä tehtäviä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä Valtiokonttorin tehtävistä.

8 §

Ministeriöiden tehtävät

Kunkin ministeriön tehtävänä on toimi- tai hallinnonalallaan valvoa, että tukiviranomaiset toimeenpanevat elpymis- ja palautumissuunnitelmaa asianmukaisesti, sekä antaa ministeriön ja sen toimialan tukiviranomaisten myöntämistä ja itse käyttämistä tuista valtiovarainministeriölle sen asettamaan määräaikaan mennessä 4 §:n 1 momentin 4 kohtaa vastaava ministeriön johdon vahvistuslausuma.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ministeriön 1 momentissa tarkoitetuista tehtävistä.

9 §

Euroopan unionin taloudellisten etujen suojaaminen

Tässä luvussa tarkoitettujen viranomaisten on tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan otettava asianmukaisesti huomioon Euroopan unionin taloudellisten etujen suojaaminen.

3 luku

Tuen myöntäminen, seuranta ja valvonta

10 §

Tuen myöntämisen rajoitukset

Jos tuen hakija on yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 3 §:ssä tarkoitettu yritys tai muu yhteisö tai säätiö kuin julkisoikeudellinen oikeushenkilö tai säätiömuotoinen yliopisto, tukea ei voida myöntää, jos:

1) hakija on hakemuksen vireilletulovuoden tai sitä edeltävän kolmen kalenterivuoden aikana laiminlyönyt toistuvasti tai huomattavissa määrin veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröimis-, ilmoitus- tai maksuvelvollisuuksiensa hoitamisen ja velvollisuudet ovat tukea haettaessa edelleen hoitamatta;

2) hakijalla on vähäistä suurempia velkoja perittävänä ulosotossa tai velkoja, jotka on palautettu ulosotosta varattomuusestetodistuksin;

3) hakija on asetettu konkurssiin tai hakijan konkurssiin asettamista koskeva asia on vireillä tuomioistuimessa;

4) hakija on jättänyt noudattamatta valtionavustuslain (688/2001) 21 tai 22 §:n taikka muun lain nojalla tehtyä valtionavustuksen takaisinperintäpäätöstä;

5) hakija on jättänyt noudattamatta hakijan vilpillisen tai virheellisen menettelyn taikka lainminlyönnin johdosta tehtyä päätöstä, jolla hakijalle myönnetty valtion laina tai sen osa on määrätty heti takaisinmaksettavaksi;

6) hakija on jättänyt noudattamatta eräiden valtion tukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annetun lain (300/2001) 1 §:ssä tarkoitettua tuen takaisinperintäpäätöstä.

Poiketen siitä mitä 1 momentissa säädetään, tukiviranomainen voi myöntää tukea, jos se on erityisen painavasta syystä tarkoituksenmukaista.

11 §

Tuen maksamisen rajoitukset

Jos 10 §:n 1 momentissa tarkoitettulle tuen hakijalle on myönnetty tukea vähintään 50 000 euroa ja jos tukea ei makseta kokonaan tai osittain tukipäätöksen yhteydessä tai jos tavarana tai palveluna myönnettyä tukea ei luovuteta viivytyksettä tukipäätöksen tekemisen jälkeen, myöhemmin maksettavaksi tai luovutettavaksi tarkoitettua tukea tai sen osaa ei ilman uutta asiassa tuen myöntämistä koskevan päätöksen jälkeen saatua selvitystä voida maksaa tai luovuttaa ilman erityisen painavaa syytä, jos tuen saajaa koskee tuen maksatuspäätöstä tehtäessä tai ennen tavarana tai palveluna luovuttamista jokin mainitun pykälän 1 momentissa tarkoitettu tuen myöntämisen rajoitus.

12 §

Tuen käytön keskitetty kansallinen seuranta

Tukiviranomaisen on osana tuen käytön seuranta ja valvontaa tallennettava käyttämäänsä tietojärjestelmään seuraavat tiedot sekä ilmoitettava ne salassapitosäännösten estämättä Valtiokonttorille elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanon keskitettyä kansallista seuranta ja valvontaa varten:

1) tuen hakemista, myöntämistä, maksamista, seuranta, maksamisen lopettamista, palauttamista, tarkastuksia, takaisinperintää ja muita jälkitoimia koskevat tiedot sekä tukivälineasetuksen 2 artiklan 6 alakohdassa tarkoitettua ”ei merkittävää haittaa” -periaatteen toteutumisen arviointia ja seuranta koskevat tarvittavat tiedot;

2) elpymis- ja palautumissuunnitelman mukaisten välitavoitteiden ja tavoitteiden toteutumista koskevat tiedot;

3) tukivälineasetuksen 22 artiklan 2 kohdan d alakohdan i-iv alakohdassa tarkoitettua tiedot;

4) elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/241 täydentämisestä vahvistamalla yhteiset indikaattorit ja elpymisen ja palautumisen tulostaulun yksityiskohtaiset osat annetun komission delegoidun asetuksen (EU) 2021/2106 1 artiklan f alakohdassa tarkoitettuja yhteisiä indikaattoreita koskevat tiedot.

Tukiviranomaisen on 1 momentissa säädetyn lisäksi tallennettava käyttämäänsä tietojärjestelmään Valtiokonttorin määräämät elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanon keskitetyn kansallisen seurannan ja valvonnan kannalta olennaiset julkiset tiedot sekä ilmoitettava ne Valtiokonttorille.

Tukiviranomaisen, ministeriön, joka ei ole tukiviranomainen, sekä valtiovarainministeriön ja valtiovarain controller -toiminnon on ilmoitettava tämän lain nojalla tekemistään tarkastuksista

ja luovutettava niiden perusteella laaditut tarkastuskertomukset Valtiokonttorille salassapitosäännösten estämättä.

Valtiokonttori voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentin nojalla toimitettavista tiedoista.

Valtiokonttori voi antaa määräyksiä tässä pykälässä tarkoitettujen tietojen teknisestä toimitustavasta.

Tämän pykälän perusteella Valtiokonttorille ei luovuteta asiakirjoja, jotka julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 18 §:n nojalla on turvallisuusluokiteltu turvallisuusluokkaan I–III.

13 §

Kansallisten viranomaisten tiedonsaantioikeus ja tiedon luovutusoikeus

Valtiovarainministeriöllä, muulla ministeriöllä, Valtiokonttorilla, valtiovarain controller -toiminnolla ja tukiviranomaisella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta toiselta viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta taholta tuen hakijana ja tuen saajana toimivan luonnollisen henkilön ja oikeushenkilön taloudellista asemaa ja 10 ja 11 §:ssä tarkoitettua tuen myöntämisen ja maksamisen rajoitusta, liike- ja ammattitoimintaa ja niille julkisista varoista myönnettyä rahoitusta ja muuta tuen kannalta merkittävää olosuhdetta koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi. Tässä momentissa mainituilla viranomaisilla on oikeus saada edellä tarkoitettuja välttämättömiä tietoja tuen käytöstä myös tuen saajalta.

Valtiovarainministeriöllä, muulla ministeriöllä, Valtiokonttorilla, valtiovarain controller -toiminnolla ja tukiviranomaisella on oikeus saada toisiltaan salassapitosäännösten estämättä maksutta elpymis- ja palautumistukivälinevarojen ja niistä myönnettyjen tukien hallinnointia, hakemista, myöntämistä, maksamista, seurantaa, valvontaa, lopettamista, palauttamista sekä takaisinperintää ja muita jälkitoimia koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä tietoja pyytävälle viranomaiselle tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi.

Valtiovarainministeriöllä, muulla ministeriöllä, Valtiokonttorilla, valtiovarain controller -toiminnolla ja tukiviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tässä pykälässä tarkoitettu tieto muulle viranomaiselle, julkista tehtävää hoitavalle taholle ja Euroopan unionin toimielimille, elimille ja laitoksille, jos tieto on välttämätön näiden lakisäateisen tehtävän hoitamiseksi.

14 §

Euroopan unionin toimielinten, elinten ja laitosten tiedonsaantioikeus ja tarkastusoikeus

Euroopan komission, Euroopan petostentorjuntaviraston, tilintarkastustuomioistuimen ja Euroopan syyttäjänviraston tiedonsaantioikeudesta ja tarkastusoikeudesta säädetään Euroopan unionin lainsäädännössä. Tuen saajan on toimittava yhteistyössä Euroopan unionin toimivaltaisten toimielinten, elinten ja laitosten kanssa niiden käyttäessä lakisäateisiä tiedonsaanti- tai tarkastusoikeuksiaan.

Tukipäätöksen ehdoissa on viitattava Euroopan unionin toimielinten, elinten ja laitosten tiedonsaanti- ja tarkastusoikeuksiin sekä tuen saajan yhteistyövelvoitteeseen.

4 luku

Tarkastukset

15 §

Kansallisten viranomaisten tarkastusoikeus

Valtiovarain controller -toiminnolla on oikeus tehdä valtiovarainministeriöön, muihin ministeriöihin, Valtiokonttoriin, tukiviranomaisiin sekä tuen saajiin kohdistuvia elpymis- ja palautumistukivälinevarojen käyttöön ja hallinnointiin liittyviä tarkastuksia.

Valtiovarainministeriöllä on oikeus tehdä Valtiokonttoriin, ministeriöihin, tukiviranomaisiin sekä tuen saajiin kohdistuvia elpymis- ja palautumistukivälinevarojen käyttöön ja hallinnointiin liittyviä tarkastuksia. Valtiovarainministeriö voi määrätä Valtiokonttorin suorittamaan tiettyä ministeriötä, tukiviranomaista tai tuen saajaa tai tiettyjä tukia koskevan tarkastuksen.

Valtiokonttorilla on oikeus tehdä muihin ministeriöihin kuin valtiovarainministeriöön sekä tukiviranomaisiin ja tuen saajiin kohdistuvia elpymis- ja palautumistukivälinevarojen käyttöön ja hallinnointiin liittyviä tarkastuksia. Valtiokonttorilla on oikeus tehdä valtiovarainministeriöön kohdistuvia tarkastuksia, jos kyse on valtiovarainministeriön 6 §:n mukaisesta tehtävästä tukiviranomaisena tai 8 §:n mukaisesta tehtävästä hallinnon- tai toimialan ministeriönä.

Ministeriöllä on oikeus tehdä hallinnon- ja toimialansa tukiviranomaisiin sekä tuen saajiin kohdistuvia elpymis- ja palautumistukivälinevarojen käyttöön ja hallinnointiin liittyviä tarkastuksia.

Valtionapuviranomaisena toimivan tukiviranomaisen oikeudesta tarkastaa tuen saajia säädetään valtionavustuslain 16–18 §:ssä. Mitä mainituissa pykälissä säädetään, sovelletaan myös valtionapuviranomaisen tehtäviä lain nojalla hoitavan tukiviranomaisen sekä lainamuotoista tukea myöntävän tukiviranomaisen tarkastusoikeuteen.

Tässä pykälässä tarkoitetut viranomaiset voivat tehdä tarkastuksen itse tai valtuuttaa muun tarkastustyötä tekevän viranomaisen tai tilintarkastajan tekemään sen puolestaan. Tilintarkastajan on oltava tilintarkastuslaissa (1141/2015) tai julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuksesta annetussa laissa (1142/2015) tarkoitettu tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. Valtuutetun tilintarkastusyhteisön on nimettävä tarkastuksesta päävastuussa oleva tilintarkastaja.

Ulkopuolinen asiantuntija voi viranomaisen pyynnöstä avustaa tarkastuksessa.

Tilintarkastajaan ja ulkopuoliseen asiantuntijaan sovelletaan valtion virkamieslain (750/1994) 14 ja 15 §:ää sekä rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän hoitaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä.

Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

16 §

Tarkastajan toimivalta

Valtiovarain controller -toiminnolla, valtiovarainministeriöllä, muulla ministeriöllä, Valtiokonttorilla, tukiviranomaisella ja edellä mainittujen valtuuttamalla 15 §:ssä tarkoitettulla viranomaisella ja tilintarkastajalla on oikeus päästä tuen käytön kannalta merkityksellisiin rakennuksiin, toimitiloihin ja paikkoihin. Tarkastusta ei kuitenkaan saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa.

Tarkastusta tekevällä on oikeus tarkastaa kaikki tarkastuksen kannalta tarpeelliset tiedot, selvitykset, asiakirjat, tietojärjestelmät, tallenteet, muu aineisto ja olosuhteet. Tarkastajalla on oikeus ottaa edellä tarkoitettu aineisto haltuunsa, jos tarkastuksen asianmukainen tekeminen sitä edellyttää. Haltuun otetut asiakirjat ja muu aineisto tulee viipymättä palauttaa, kun tarkastaminen ei enää edellytä niiden hallussapitoa.

Tarkastukseen sovelletaan lisäksi hallintolain 39 §:ää.

17 §

Virka-apu

HE 65/2022 vp

Edellä 15 §:ssä tarkoitetuilla viranomaisilla sekä Euroopan unionin toimivaltaisilla toimielimillä, elimillä ja laitoksilla on oikeus saada poliisi-, tulli-, vero- ja ulosottoviranomaisilta maksettua virka-apua tässä laissa tarkoitettujen tarkastusten tekemisessä.

5 luku

Erinäiset säännökset

18 §

Kirjanpito- ja muun aineiston säilyttäminen

Tuen saajan, valtionavustuslain 7 §:n 3 momentissa tarkoitetun muun kuin valtionavustuksen saajan, tukiviranomaisen, ministeriön, Valtiokonttorin, valtiovarainministeriön ja valtiovarain controller -toiminnon on säilytettävä kaikki tukeen liittyvä kirjanpitoaineisto ja muu aineisto vuoden 2032 loppuun saakka, jollei unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä, asetusten (EU) N:o 1296/2013, (EU) N:o 1301/2013, (EU) N:o 1303/2013, (EU) N:o 1304/2013, (EU) N:o 1309/2013, (EU) N:o 1316/2013, (EU) N:o 223/2014, (EU) N:o 283/2014 ja päätöksen N:o 541/2014/EU muuttamisesta sekä asetuksen (EU, Euratom) N:o 966/2012 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) 2018/1046 132 artiklan 2 kohdassa tai muussa Euroopan unionin lainsäädännössä taikka kansallisessa lainsäädännössä edellytetä pidempää säilytysaikaa.

Tukiviranomaisen myöntämiä tukia koskevan kirjanpitoaineiston ja muun aineiston säilytysaikaa voidaan jatkaa tukiviranomaisen määräyksellä. Usean tukiviranomaisten myöntämiä tukia koskevan kirjanpitoaineiston ja muun aineiston säilytysaikaa voidaan jatkaa valtiovarainministeriön asetuksella.

19 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

valtiokonttorista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtiokonttorista annetun lain (305/1991) 2 §:n 1 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on laissa 557/2020, sekä
lisätään 2 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 1081/2014, 180/2019, 1369/2019 ja 557/2020, uusi 6 kohta seuraavasti:

2 §

Valtiokonttorin tehtävänä on, jollei toimivallasta muualla toisin säädetä:

5) tuottaa valtionhallinnon analysointi- ja raportointipalveluja valtioneuvostolle valmistelun ja päätöksenteon tueksi;

6) hoitaa sille Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta annetussa laissa (/) säädetyt tehtävät.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 13 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 176/2019, 1206/2020, 922/2021 ja 22/2022, väliaikaisesti uusi 23 a kohta seuraavasti:

13 §

Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä

Tulorekisteriyksikkö välittää ja luovuttaa tulorekisterin tietoja, jotka tiedon käyttäjä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä, seuraavasti:

23 a) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselle Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukiväliseen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta annetun lain (/) toimeenpanoa varten;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 31 päivään maaliskuuta 2025.

Helsingissä 28.4.2022

Pääministeri

Sanna Marin

Valtiovarainministeri Annika Saarikko

2.

Laki

valtiokonttorista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtiokonttorista annetun lain (305/1991) 2 §:n 1 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on laissa 557/2020, sekä

lisätään 2 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 1081/2014, 180/2019, 1369/2019 ja 557/2020, uusi 6 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Valtiokonttorin tehtävänä on, jollei toimivallasta muualla toisin säädetä:

5) tuottaa valtionhallinnon analysointi- ja raportointipalveluja valtioneuvostolle valmistelun ja päätöksenteon tueksi.

2 §

Valtiokonttorin tehtävänä on, jollei toimivallasta muualla toisin säädetä:

5) tuottaa valtionhallinnon analysointi- ja raportointipalveluja valtioneuvostolle valmistelun ja päätöksenteon tueksi;

6) *hoitaa sille Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta annetussa laissa (/) säädetyt tehtävät.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

3.

Laki

tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) 13 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 176/2019, 1206/2020, 922/2021 ja 22/2022, väliaikaisesti uusi 23 a kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 §

13 §

Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä

Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä

Tulorekisteriyksikkö välittää ja luovuttaa tulorekisterin tietoja, jotka tiedon käyttäjä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä, seuraavasti:

Tulorekisteriyksikkö välittää ja luovuttaa tulorekisterin tietoja, jotka tiedon käyttäjä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä, seuraavasti:

23 a) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselle Euroopan unionin elpymis- ja palautustukivälineen hallinnoinnista, valvonnasta ja tarkastuksesta annetun lain (/) toimeenpanoa varten;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 31 päivään maaliskuuta 2025.
